

VISIE OP STAAL

GEMEENTE OUDE IJSELSTREEK

00 | INHOUDSOPGAVE + COLOFON

01 | inleiding 4

02 | het materiaal 6

03 | het plangebied 13

04 | spelregels 19

05 | mogelijk eindbeeld 23

06 | uitwerking locaties 33

Bijlage 1 | scenariostudie

Bijlage 2 | toelichting en visie Schabracq

Gemeente Oude IJsselstreek

Projectleider:
Martine Arts

Buro Ontwerp & Omgeving

projectnummer:
P2183.02

bezoekadres:
Velperweg 157
6824 MB
Arnhem

correspondentieadres:
Postbus 2033
6802 CA
Arnhem

Contactpersonen:
Guido Baten
Bram Nieuwenhuis

T: 026-443 26 63

I: www.ontwerpenomgeving.nl
E: info@ontwerpenomgeving.nl

01 | INLEIDING

Voor u ligt de visie van de Gemeente Oude IJsselstreek op het hergebruik van door de gemeente Amsterdam geschonken gietijzeren straatmeubilair. Dit straatmeubilair heeft jarenlang op het Damrak en het Rokin in Amsterdam gestaan en kenmerkt zich door zijn expressieve vormgeving. Het straatmeubilair van het Damrak is destijds als één geheel en als kunstobject ontworpen door de kunstenaars Alexander Schabracq en Tom Postma. Een bijzonder kenmerk van het materiaal is dat het gemaakt is van (nodulair) gietijzer.

De geschiedenis van de gemeente Oude IJsselstreek is verweven met de ijzerindustrie. De Oude IJssel vormt de bakermat voor de oudste ijzergieterijen van Nederland. Deze geschiedenis vormt een belangrijke input voor het ruimtelijke-, recreatieve- en kunstbeleid van de gemeente voor de gebieden rondom de Oude IJssel en Ulft. Het materiaal past goed binnen de kaders van dit beleid en de ambities voor het gebied. De gemeente ziet dan ook mogelijkheden voor het hergebruiken van dit gietijzeren meubilair.

Het meubilair bestaat uit grote lichtmasten, kleine lichtmasten, banken, anti-parkeer paaltjes, fietsenrekken en afvalbakken. Kenmerkend voor het meubilair is het expressieve karakter. Het is ontworpen als straatmeubilair en als kunstwerk. Omdat het materiaal specifiek voor Amsterdam is ontworpen zal het een nieuwe interpretatie moeten krijgen in de gemeente Oude IJsselstreek.

onderzoek | DOELSTELLING

De doelstelling van het project is het vaststellen van een wijze waarop het materiaal een nieuwe bestemming in de gemeente Oude IJsselstreek kan krijgen (waar en in welke vorm) en hoe dit tot stand komt (proces). De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd:

	Vraag	Zegt iets over:
1	Wat zijn kansrijke plaatsingsmogelijkheden?	Locatie/Gebiedstype
2	Wat zijn kansrijke gebruiksmogelijkheden?	Functie
3	Wat zijn de bewerkingsmogelijkheden?	Kleurgebruik/vorm
4	Beschouwen we het materiaal als een ensemble of als losse objecten?	Spreiding van het materiaal
5	Hoe organiseren we de plaatsing en betrekken we de belanghebbenden	Proces

totstandkoming | PROJECT

Vanaf medio 2013 is, met tussenpozen, gewerkt aan de totstandkoming van deze visie. Ten behoeve van het onderzoek is er een gesprek gevoerd met Alexander Schabracq, met hem is gesproken over de achtergronden van het kunstwerk en ideeën die hij heeft voor het hergebruiken van het materiaal. Vervolgens is er een workshop met ambtenaren georganiseerd. Deze had tot doel draagvlak te verkrijgen en een gezamenlijke denkrichting te ontwikkelen voor het hergebruik van het materiaal. Tijdens de workshop werd gewerkt met prikkelende collages om de mogelijkheden van het materiaal te verkennen en om het materiaal uit zijn oude context te halen en in zijn nieuwe context te tonen.

In februari 2014 is de eerste Visie op Staal opgesteld. Hierin werden drie scenario's beschreven. Deze scenario's hebben geholpen met het scherpen van de visie zodat er uiteindelijk gekozen is voor één van de drie scenario's. De gebiedsbegrenzing werd toen duidelijk. De scenariostudie is opgenomen in de bijlage.

In april 2014 is een proefopstelling geplaatst van een grote mast en een bank op het DRU Industriepark. Hiermee is veel kennis vergaard over de technische mogelijkheden van het materiaal.

In oktober 2014 is de visie aan het nieuwe college van B&W gepresenteerd. In november 2014 is de visie besproken bij het Waterschap Rijn en IJssel.

Deze definitieve visie is een weergave van het doorlopen proces. Het is een door de gemeente Oude IJsselstreek opgestelde, globale, visie. De uiteindelijke uitwerking ervan zal in samenwerking met maatschappelijke partners en/of burgerinitiatieven worden uitgevoerd. De visie laat dus nog ruimte voor eigen ideeën. De spelregels die benoemd zijn hebben vooral als doel het bewaken van de samenhang en het verbinden van plekken in het plangebied. Ook worden er voorwaarden gesteld die betrekking hebben op kwaliteit en veiligheid. Een mogelijke uitwerking van de visie is in H5 'Mogelijk eindbeeld' opgetekend

Inmiddels zijn er reeds drie initiatieven opgestart. In H6 worden deze initiatieven beschreven.

02 | HET MATERIAAL

gietijzer | MATERIAAL UIT AMSTERDAM

De gemeente Oude IJsselstreek is de bakermat van de Nederlandse ijzerindustrie. Vanuit deze achtergrond is besloten om verschillende gietijzeren elementen en onderdelen als gift aan te nemen van de gemeente Amsterdam die er geen bestemming meer voor heeft. De gemeente Oude IJsselstreek wil het materiaal graag een tweede leven geven en de verschillende mogelijkheden en toepassingen van gietijzer laten zien. Het straatmeubilair van het Damrak en Rokin in Amsterdam is ontworpen door het duo Alexander Schabracq en Tom Postma. Deze kunstenaars hebben verschillende kunstprojecten gerealiseerd in de openbare ruimte. Hun werk kenmerkt zich door het surrealistische karakter en het stapelen van elementen. Het bijzondere van het materiaal is dat het zowel als straatmeubilair (functioneel) maar ook als een kunstwerk is ontworpen.

Het meubilair kenmerkt zich door een stapeling van elementen tot een sculptuur. Deze elementen zijn verwijzingen naar kunststromen uit het verleden. Het meubilair verwijst ook naar de bebouwing en geschiedenis van het Damrak. In de architectuur aldaar is een tegenstelling zichtbaar tussen het gebruik van decoratieve elementen als stijlmiddel (Kuypers) of als essentie (Berlage). Het straatmeubilair is bedoeld als ironische verwijzing naar deze 'stammenstrijd'. De kleur is een verwijzing

naar het gebruikte blauw in de Beurs van Berlage. Het nodulair gietijzer is gebruikt als materiaal omdat het de benodigde vormvrijheid gaf. Lang was het namelijk niet gebruikelijk gietijzer te gebruiken voor straatmeubilair in verband met de broosheid van het materiaal (afbreken).

Het gebruik van het meubilair is niet door intellectuele rechten gebonden. Wel is overleg gevoerd met kunstenaar Alexander Schabracq om zo te profiteren van zijn kennis over het materiaal. Hij is deelgenoot geweest van de verschillende stappen die in het proces genomen zijn. In bijlage 2 is zijn beschrijving van de achtergronden bij het kunstwerk en zijn visie op toekomstig gebruik opgenomen. Het meubilair bestaat uit de volgende elementen:

- 7 grote lichtmasten, met een hoogte van ca. 10 meter.
- 19 kleine lichtmasten, met een hoogte van ca. 6,5 meter.
- 7 banken (dubbelzijdig zitbaar) van ca. 3 meter breed, 1,4 meter hoog en 0,85 m diep.
- 260 paaltjes van ca. 0,6 meter hoog in 5 verschijningsvormen.
- 3 fietsenrekken, breed 1,8 meter, hoog 1,1 meter

Alexander Schabracq poseert in Ulft bij de proefopstelling van zijn hernieuwde kunstwerk

duurzaam | HERGEBRUIK

Het straatmeubilair van Schabracq en Postma heeft lange tijd het beeld bepaald op het Damrak en Rokin in Amsterdam. Het meubilair moest wijken omdat deze straten heringericht werden en er geen plek meer voor was in de nieuwe opzet.

In plaats van weghalen en omsmelten van het meubilair is gezocht naar een duurzame oplossing. Het materiaal heeft zijn waarde als tijdbeeld in de kunst en als bijzondere toepassing van gietijzer. In de gemeente Oude IJsselstreek wordt het hergebruikt in een andere omgeving waar het als meubilair en sculptuur ten goede komt aan de gebiedsontwikkeling van het gebied Paasberg – Engbergen. Er wordt weer nieuwe waarde toegevoegd aan het meubilair.

Het materiaal wordt in Oude IJsselstreek tevens als sociaal bindmiddel ingezet. Het wordt beschikbaar gesteld aan burgers, verenigingen, instellingen, die het kunnen gebruiken om plekken aan te kleden en te verfraaien. Daarnaast zullen bij de plaatsing jongeren met een achterstand op de arbeidsmarkt worden ingezet. Zij kunnen hierdoor werkervaring opdoen.

het materiaal | MOGELIJKHEDEN

Er is uitgebreid gesproken over het aanpassen van het materiaal en het aanwenden voor alternatieve functies. Aangezien er sprake is van een groot verschil in stedelijkheid tussen het centrum van Amsterdam en de

gemeente Oude IJsselstreek is er afgesproken enige vrijheid te nemen aangaande de spreiding van het materiaal, het kleurgebruik en de functionaliteit.

Door het materiaal in een begrensde en ruimtelijk samenhangend gebied te plaatsen houdt het zijn ensemblewaarde. Door de elementen visueel met elkaar te verbinden, bij voorkeur door plaatsing op onderlinge zichtafstand, blijft de relatie bestaan.

De objecten krijgen door hun grotere onderlinge afstand een andere beleving, het object wordt belangrijker ten opzichte van het ensemble. Het sculpturale karakter van het object wordt versterkt door de stapel-elementen verschillende kleuren te geven. Gekozen is voor een set van 9 kleuren die door de ontwerpende kunstenaars vaker zijn toegepast in hun werken. De nummers die bij de kleuren horen zijn beschreven in H4 Spelregels.

Door de toepassing van het materiaal in een andere context verandert de functionaliteit mee. Zo kan bijvoorbeeld in het buitengebied en langs de Oude IJssel niet altijd een mast met verlichting geplaatst worden. De masten kunnen in zo'n geval ook zonder de lichtarmaturen worden gebruikt. Omgekeerd geldt: als de mast met armaturen geplaatst wordt moet het ook functionerende verlichting hebben.^d

Op de volgende pagina's is beeldmateriaal over het meubilair opgenomen.

03 | HET PLANGEBIED

Samen met ambtenaren van verschillende afdelingen zijn mogelijke locaties voor de plaatsing van het meubilair behandeld. Daarbij zijn de verschillende mogelijkheden besproken:

- Plaatsing op centrale plekken zoals bijvoorbeeld een centrumgebied;
- Plaatsing in het DRU Industriepark;
- Plaatsing langs hoofdverkeersroutes;
- Plaatsing langs recreatieve routes;
- Plaatsing in het gebied van Paasberg tot Engbergen.

In de discussies die gevoerd zijn kwamen een aantal belangrijke uitgangspunten naar voren. Namelijk:

- Het materiaal heeft een relatie met de ijzerindustrie en plaatsing in de gebieden langs de Oude IJssel is een vereiste om die relatie in stand te houden.
- Plaatsing als straatmeubilair in een dorpsgebied ligt niet voor de hand, de maat en schaal van het materiaal leent zich er niet voor. De straatprofielen zijn ook niet berekend op het materiaal. Plaatsing zou een behoorlijke ingreep vereisen in de openbare ruimte. Het plaatsen van enkele objecten (als sculptuur) behoort wel tot de mogelijkheden.

- Plaatsing als straatmeubilair op het DRU complex ligt niet voor de hand aangezien dit niet past binnen de visie voor de openbare ruimte van het complex. Het plaatsen van enkele objecten (als sculptuur) behoort wel tot de mogelijkheden.

Uiteindelijk is gekozen voor het gebied van Paasberg tot Engbergen, grotendeels overeenkomend met de begrenzing van de gebiedsvisie 'Paasberg tot Engbergen'. Het materiaal heeft in dit landelijke gebied de ruimte en past er met zijn maat en schaal goed tussen. Ook past het bij de gebruiksfuncties die benoemd zijn voor het gebied, namelijk natuur, cultuur en recreatie. Het bijzonder vormgegeven materiaal leent zich goed voor het verbijzonderen van plekken en routes in het gebied.

beschrijving | GEBIED

Het gebied van Paasberg tot Engbergen vormt een samenhangend geheel. Dit heeft landschappelijke, historische en geografische redenen. De invloed van de grote rivieren en later de Oude IJssel en Aa-Strang is hier bepalend geweest. De rivieren hebben gezorgd voor reliëf in het landschap dat uiteindelijk de ligging van versterkingen, dorpen en het landgebruik heeft bepaald. De verhogingen in het landschap boden

de mensen een veilige en droge plek voor bewoning. De kernen van Terborg, Silvolde, Ulft en Bontebrug ontstonden op deze hogere ruggen. Verschillende kastelen en burchten bloeiden op strategische plaatsen in het rivierlandschap. Sommige zijn nog aanwezig, anderen raakten uiteindelijk ook weer in verval. Huis Wisch in Terborg, kasteel Hardenberg net over de Duitse grens en de versterkte hoeve de Stakenborgh in Voorst zijn nog te bezoeken. Van kasteel de Schuylenburg bij Silvolde, Huis Ulft en kasteel de Wildt bij Gendringen zijn slechts relictten te vinden.

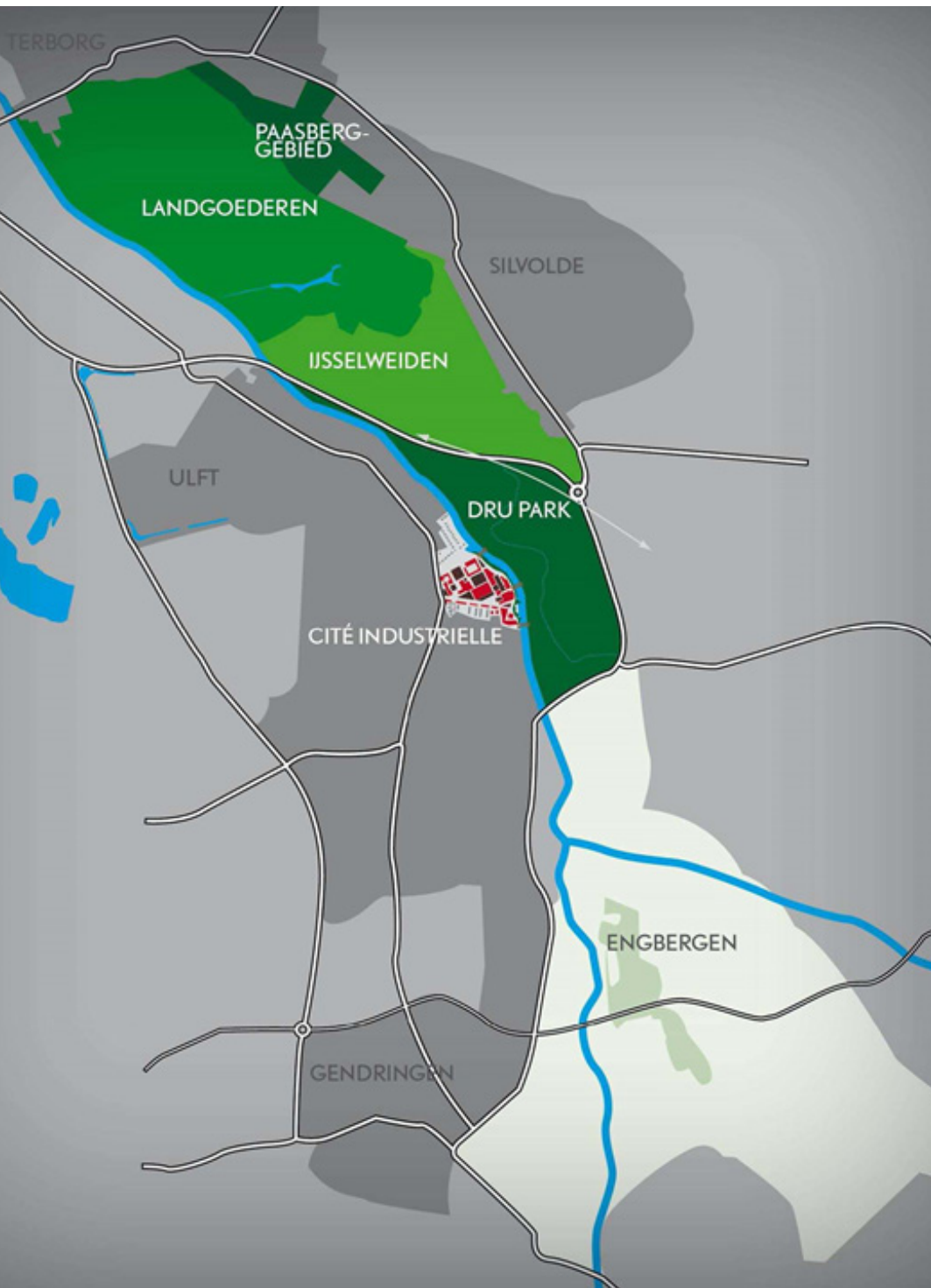
De rivieren hebben ook rijkdommen geleverd. De natuurlijke omstandigheden zijn hier ideaal voor de vorming van ijzeroer. De dorpen Terborg, Silvolde en Ulft hebben een geschiedenis die sterk beïnvloed is door de ijzerindustrie. Denk aan de fabrieken Vulcaansoord in Terborg, Lovink in Silvolde en de DRU en Benraad in Ulft. Uit deze bedrijven is een metaalindustrie ontstaan die nog steeds sterk aanwezig is. De voormalige ijzergieterij DRU bij Ulft is één van de oudste ijzergieterijen van Nederland. Na transformatie is dit voormalige fabriekscomplex tegenwoordig in gebruik als het DRU Industriepark, een centrum voor cultuur, recreatie, innovatie en ambacht.

De rivierduinen de Paasberg en Engbergen zijn momenteel belangrijke recreatieve trekpleisters. De bossen, heuvels en rivieren bieden mogelijkheden voor veel vermaak. Er is, door gemeente, waterschap en particulieren veel geïnvesteerd in het verbeteren van de ecologische

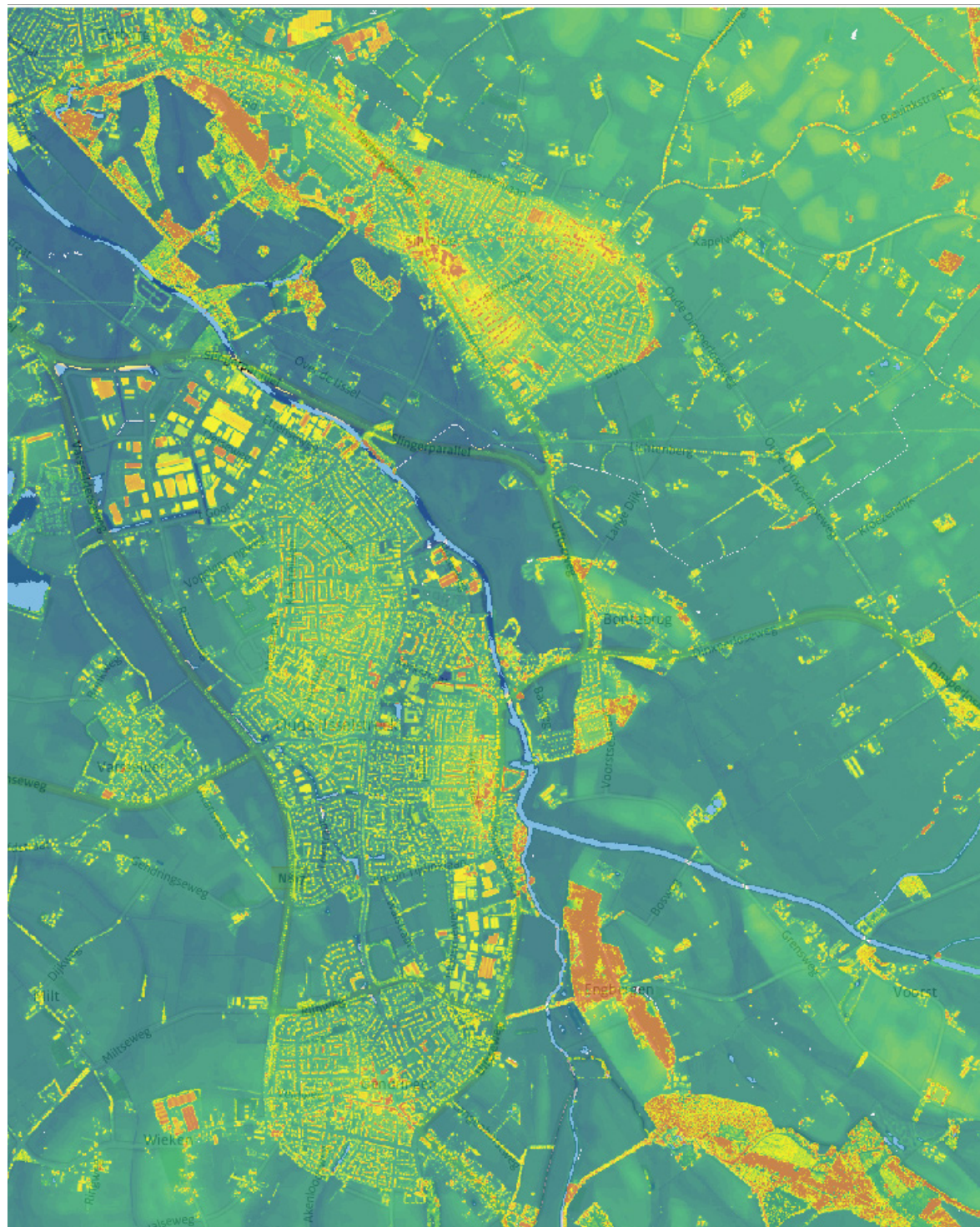
waarde en belevingswaarde van het gebied. Het gebied is, met name in het zuiden, doorsneden met verschillende langzaam verkeerroutes. Deze zorgen voor een intensief verkeer tussen de verschillende dorpen en een intensief gebruik als recreatief uitloopgebied.

Het gebied van 'Paasberg tot Engbergen' wordt in het noorden en oosten begrensd door de dorpen Terborg, Silvolde, Bontebrug en het buurtschap Voorst. In het westen wordt het begrensd door Ulft en Gendringen. In het zuiden wordt het begrensd door de landsgrens met Duitsland. Centraal ligt het DRU Industriepark, de bakermat van de ijzerindustrie in de regio en tegenwoordig een belangrijke recreatieve trekpleister.

Dit gebied, van Paasberg tot Engbergen, is sterk bepalend voor het karakter van de gemeente Oude IJsselstreek. Het is een deel van het DNA van de gemeente. Door de gietijzeren kunstwerken in dit gebied te gebruiken wordt de herkenbaarheid vergroot en daarmee de eenheid van het gebied. De gebruiker, zij het een bewoner van het gebied of een fietser op de fietsroute, zal hetzelfde materiaal zien op de Paasberg, bij de DRU maar ook in Engbergen.

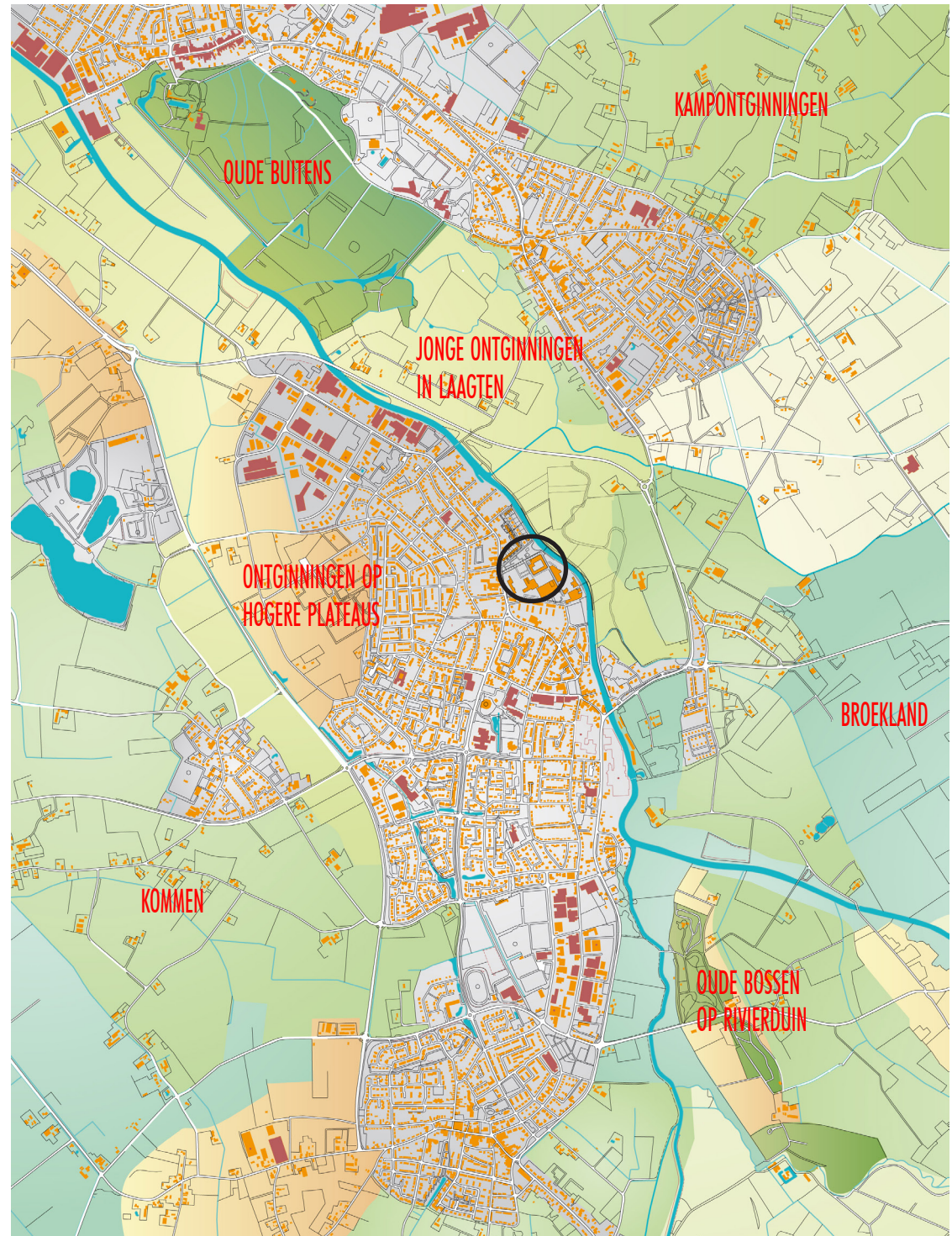
DEELGEBIEDEN GEBIEDSVISIE

HOOGTEKAART

SITUATIE 1930 OP HUIDIGE TOPOGRAFIE

LANDSCHAPPEN

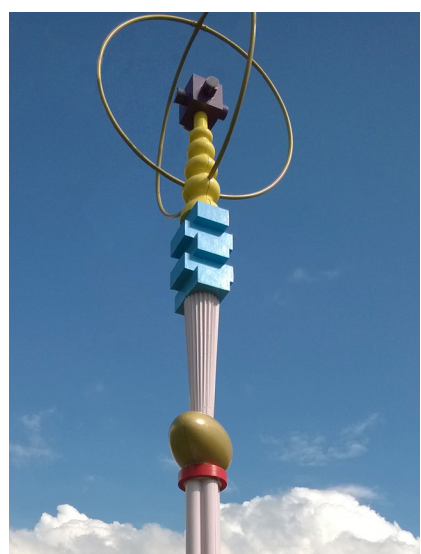
LANDSCHAP

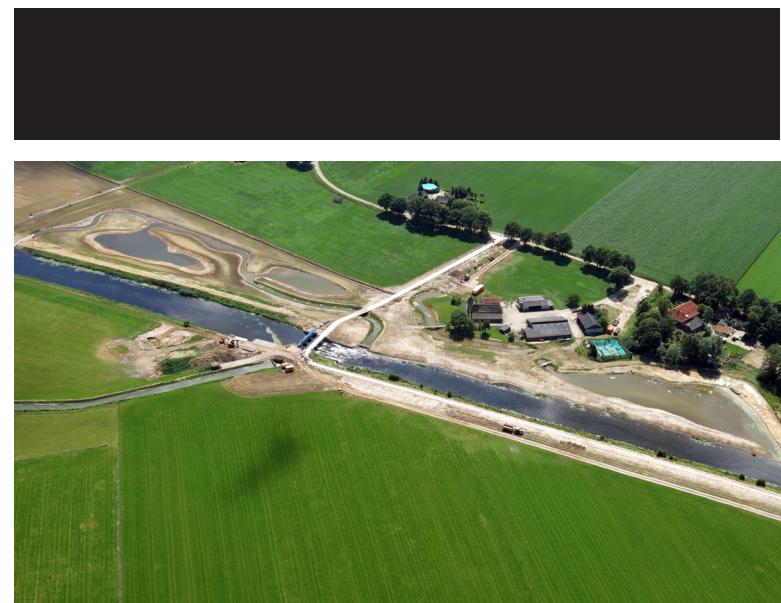
PLEKKEN

KLEUR EN VORM

SNIJPUNTEN

04 | SPELREGELS

In de visie van de gemeente Oude IJsselstreek wordt het materiaal ingezet om het gebied 'van Paasberg tot Engbergen', te verfraaien en de samenhang en herkenbaarheid van het gebied te vergroten.

Het materiaal wordt ingezet om plekken te markeren en te verbijzonderen. Deze plekken worden onderling verbonden zodat er routes door het gebied ontstaan.

Het toevoegen van het bijzonder vormgegeven materiaal past in het karakter van het gebied. In het gebied worden natuur, recreatie, historie, kunst en cultuur gecombineerd met agrarisch gebruik.

Burgers en organisaties in en om het plangebied worden in de gelegenheid gesteld gebruik te maken van het materiaal. Daarbij hebben de initiatiefnemers de vrijheid om zelf ideeën in te brengen. Een aantal spelregels zijn opgesteld om de hierboven beschreven doelen te waarborgen.

de realisatie | SPELREGELS

ALGEMEEN

- Het materiaal wordt gebruikt om het verhaal van het gebied te vertellen, dit verhaal hangt samen met de landschapsvorming door de rivieren, de vorming van ijzeroer en de ontwikkeling van de dorpen, fabrieken, kastelen en landgoederen.
- Het materiaal wordt gebruikt om de voor het gebied kenmerkende (historische) routes, plekken en/of structuren te markeren.

- Het doel is om de plekken waar het materiaal geplaatst is uiteindelijk met elkaar te verbinden. Het ensemble wordt op deze manier weer met elkaar verbonden, één gemaakt.

LOCATIE

- Het materiaal wordt binnen de grenzen van het plangebied ingezet.
- Het materiaal wordt gebruikt om de voor het gebied kenmerkende (historische) routes, plekken en/of structuren te markeren. Dit betreft bij voorkeur plekken van historisch belang, uitzichtpunten (vista's), snijpunten van routes en/of landschappelijke structuren of recreatieve 'hotspots'.

KLEUR EN VORM

- Er zijn 9 kleuren vastgelegd die toegepast mogen worden op het materiaal. Deze kleuren zijn afkomstig van de Sikkens kleurwaaier. Onderstaand zijn de kleuren weergegeven. Het kleurbeeld is een benadering, uitgangspunt is de kleurcode.

- Oranje: D.6.60.50
- Huidskleur: A0.05.75
- Tomatenrood: C6.65.35
- Citroengeel: F6.55.75
- Blauw groen: Q0.40.40
- Paars: Y0.20.30
- Blauw: S0.40.60
- Zilver: Geen nummers
- Goud: Geen nummers

VISTA

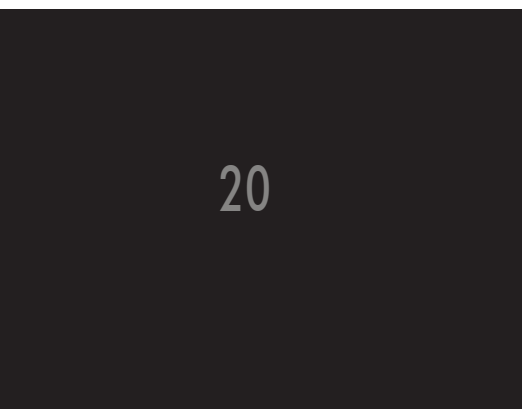
HISTORIE

KLEUR EN VORM

ROUTES

20

- Niet alle kleuren hoeven toegepast te worden op een object. De paaltjes bestaan uit drie delen, hiervoor worden ook drie verschillende kleuren gebruikt. Voor het overige meubilair geldt dat in ieder geval drie van de negen kleuren worden toegepast.
- De stapeling van vormen wordt zichtbaar gemaakt door het maken van een kleuronderscheid tussen de gestapelde delen. Per deel wordt één kleur gebruikt.
- De sculpturen (paaltjes, masten, banken) blijven een geheel, kunnen niet worden opgedeeld. Een uitzondering betreft ondergeschikte delen zoals de staaf tussen de palen van het fietsenrek en eventueel de armaturen van de lichtmasten.
- De lichtmasten kunnen met of zonder verlichting worden gebruikt. Dit kan functionele verlichting zijn maar ook sier- of oriëntatieverlichting. De armaturen worden verwijderd indien er geen sprake is van verlichting.

TOEPASSING

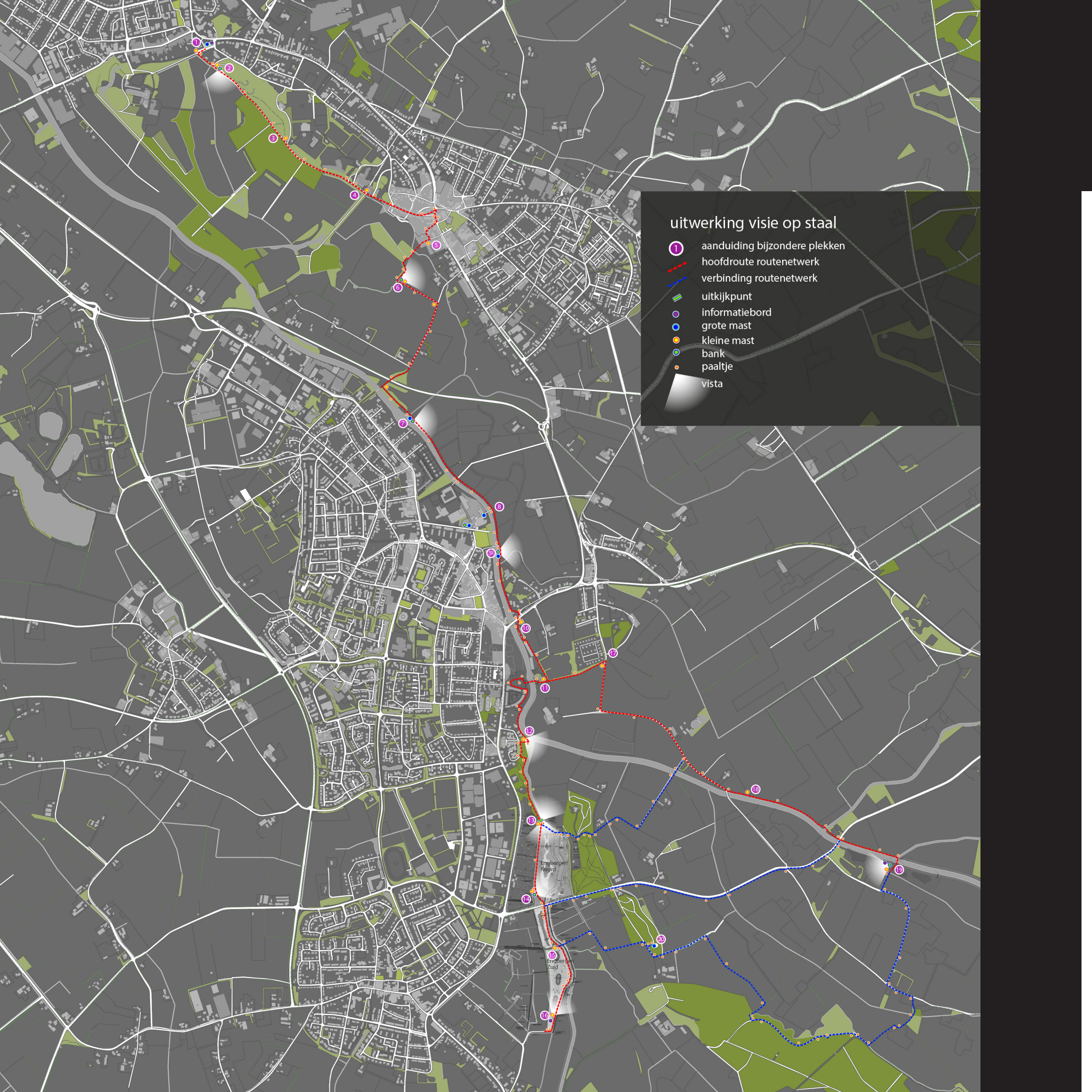
- De lichtmasten worden gebruikt om bijzondere plekken mee te markeren. Lichtmasten kunnen zowel met of zonder lichtmast worden ingezet. De lichtmasten zijn tevens sculpturen. Per situatie zal beoordeeld moeten worden of de grote of kleine mast geplaatst kan worden en of verlichting mogelijk is.
- Banken worden gebruikt op bijzondere locaties met uitzicht op de specifieke kwaliteiten van het gebied. Banken worden in combinatie met een grote of kleine mast geplaatst.
- Het fietsenrek kan een andere toepassing krijgen.
- Paaltjes worden ingezet om routes, verbindingen en grenzen te markeren.

VEILIGHEID/BEHEER

- Gemeente Oude IJsselstreek neemt de verantwoordelijkheid voor de aanleg en het onderhoud ten aanzien van de plaatsing van de lichtmasten.
- Het meubilair moet compleet zijn en geen gevaar opleveren bij gebruik, dus geen defecte onderdelen.
- Initiatiefnemers kunnen zelf het schilderwerk ter hand nemen. Ter ondersteuning is een technisch document van de schilder voorhanden. Dit document is normstellend. Het document zal aan initiatiefnemers ter beschikking worden gesteld. Technische ondersteuning tijdens de uitvoering is mogelijk.

PROCES

- De gemeente Oude IJsselstreek heeft een interactief proces voor ogen waarbij bewoners en/of maatschappelijke organisaties zelf met initiatieven komen. De gemeente wil actief medewerking verlenen aan deze initiatieven, mits er voldaan wordt aan de hierboven beschreven spelregels.
- De gemeente heeft zijn eigen visie op de toepassing van het materiaal beschreven, zie hiervoor het hoofdstuk 'een mogelijk eindbeeld'. Dit is opgesteld ter inspiratie. Deze visie zal uitgedragen worden tijdens een informatiebijeenkomst voor belangengroepen en maatschappelijke organisaties.
- De gemeente neemt drie jaar de tijd om initiatieven tot stand te laten komen. De initiatieven worden ondersteund met inhoudelijke begeleiding, zowel technisch als ontwerpend.
- De gemeente blijft eigenaar van het materiaal. Afspraken ten aanzien van gebruik en onderhoud worden in een overeenkomst nader uitgewerkt.
- De intentie is om na drie jaar de gerealiseerde projecten met elkaar te verbinden en hierbij het resterende materiaal in te zetten.
- De gemeente wil jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt werkervaring op laten doen door ze in te zetten bij de plaatsing van het materiaal.

uitwerking visie op staal

- 1 aanduiding bijzondere plekken
- hoofdroute routenetwerk
- verbinding routenetwerk
- uitkijkpunt
- informatiebord
- grote mast
- kleine mast
- bank
- paaltje
- vista

Engbergen Noord

Engbergen Zuid

In deze paragraaf wordt een mogelijk eindbeeld geschetst. In dit eindbeeld zijn bijzondere plekken met elkaar verbonden door een netwerk van recreatieve routes. Een belangrijke route daarin is de recreatieve fietsroute Doesburg-Bocholt die de loop van de Oude IJssel en later de Aa-Strang zo veel mogelijk volgt.

Onderstaand zijn de routes en de bijzondere plekken beschreven.

eindbeeld | ROUTES

BEGIN- EN EINDPUNTEN

Het gebied wordt doorsneden met verschillende fiets- en voetpaden. Er zijn drie begin- en eindpunten aangeduid. Deze begin- en eindpunten zijn plekken waar men het gebied in komt. Ook zijn het plekken met attentiewaarde. Het materiaal moet er zichtbaar zijn en niet over het hoofd gezien worden doordat er bijvoorbeeld sprake is van een druk straatbeeld met verkeersborden, bebouwing en bomen. Op deze drie begin- en eindpunten wordt een infobord geplaatst in combinatie met een lage of hoge mast.

De begin- en eindpunten zijn:

1. Het groene plein bij het begin van de Laan van Wisch in Terborg (locatie 1).
2. De inlaat van de nevengeul nabij de Langenhorstweg in Gendringen (locatie 16).
3. De stuw bij de Stakenborg in Voorst (locatie 19).

HOOFDRUTES EN DWARSVERBINDINGEN

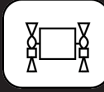
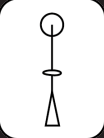
Het routenetwerk spant zich tussen de begin- en eindpunten op. De hoofdrichtingen in het routenetwerk lopen in noord-zuid richting. Van Terborg via Silvolde en langs de Oude IJssel richting Isselburg. En van Terborg via Silvolde, de Oude IJssel en Voorst richting Bocholt.

Daartussen liggen drie dwarsverbindingen in het gebied Engbergen. De dwarsverbindingen laten zien dat de stroomgebieden van de Oude IJssel en Aa-Strang landschappelijk gezien nauw verbonden zijn met elkaar. De fietser of wandelaar krijgt een goed beeld van de rivierduinen en bossen van Engbergen.

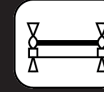
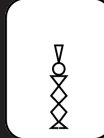
AANDUIDING ROUTES

De routes worden aangeduid door de paaltjes. De paaltjes zijn 60 cm hoog en worden zo geplaatst dat ze opeenvolgend zichtbaar zijn zodat de route leesbaar is. Op hoeken, bochten, afslagen en bij oversteekpunten en bruggen hoort in ieder geval een paaltje. Het verdelen van de paaltjes zal op locatie moeten gebeuren. De plaatsing is afhankelijk van de mogelijkheden, denk daarbij aan het onderhoud van bermen en waterkanten.

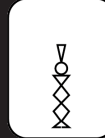
1

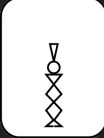
2

3

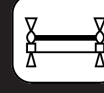
4

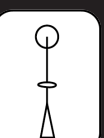
5

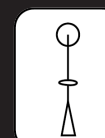
6

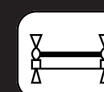
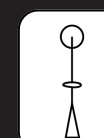
7

8

9

eindbeeld | BIJZONDERE PLEKKEN

Langs de routes zijn verschillende plekken de moeite waard om aandacht aan te schenken. Dit zijn plekken die landschappelijk of historisch interessant zijn. Deze plekken worden gemarkeerd met een hoge of lage mast (afhankelijk van de mogelijkheden ter plaatse) en bij de vista's waar mogelijk een bank. Door het materiaal te voorzien van een bord met QR code kan er ter plaatse met tekst en beeld uitleg worden gegeven over de specifieke locatie. Onderstaand zijn de bijzondere locaties beschreven. Tevens is, middels een icoon, per locatie een voorstel gedaan voor de plaatsing van meubilair.

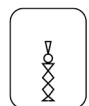
Legenda voor de iconen:

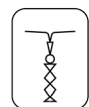
Bank

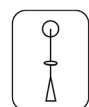
Informatiebord

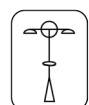
Lage mast, zonder armatuur

Lage mast met armatuur

Hoge mast, zonder armatuur

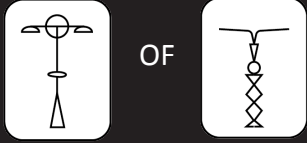

Hoge mast, met armatuur

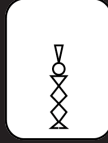
De bijzondere plekken zijn:

1. Begin Laan van Wisch, Terborg. Huis Wisch is in de verte zichtbaar en men betreedt hier de Paasberglaan.
2. Vista over de pachtweide van huis Wisch.
3. Kruising van paden en de Paasberglaan en het begin van de rivierduin.
4. Kruising van de Paasberglaan met de 'laan van Schuilenburg'. De laan naar het voormalige kasteel Schuilenburg bij Silvolde is bijna vergeten en niet meer als zodanig herkenbaar.
5. Nabij Scoutingterrein Silvolde. Het nieuwe fietspad komt hier vanuit het natuurgebied Silvolde binnen.
6. Vista op Silvolde, de kerken van Silvolde zijn het beeldmerk van het dorp.
7. Vista op het (voormalige) stroomgebied van de Oude IJssel, de inlaat van de Bergerslagbeek en op het DRU-Industriepark.
8. De entree van het DRU-Industriepark. Verderop staat de proefopstelling met een hoge mast en bank.
9. Vista op het (voormalige) stroomgebied van de Oude IJssel met o.a. zicht op de hoogte van het (voormalige) huis Ulft en op de restanten van het bruggehoofd van huis Ulft. Vista op DRU-Industriepark.

10

11

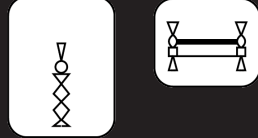
12

13

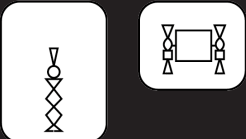
14

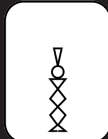
15

16

17

18

10. De entree van Ulft met de brug en de kantoorvilla van voormalige houthandel 't Anker.
11. Dit punt markeert de splitsing van twee fietsroutes, uitzicht op de Oude IJssel, de stuw en Hutten Zuid.
12. Vista op zowel de Oude IJssel als Aa-strang.
13. Vista op rivierduin Engbergen en de nevengeulen van de Oude IJssel. Verhoogd uitzichtpunt.
14. Vista op rivierduin Engbergen en nevengeulen Oude IJssel, publiek toegankelijke fruitbomen.
15. Brug over Oude IJssel, zicht op nevengeulen Oude IJssel, route richting Cool Nature en Openluchttheater. Kruising van recreatieve routes.
16. Eerste blik op rivierduinen Engbergen, inlaat nevengeul, nabij de stuwen in de Kleefse Graaf en de Oude IJssel.
17. Overgang van ijsselweiden naar verhoogde stroomrug waarop Bontebrug en de watertoren zijn gebouwd.
18. Voormalige afsplitsing Aa-Strang richting Bontebrug (de Bonte Brug) en huis Ulft.
19. Vista bij havezate Stakenborg en de stuw met vispassage.
20. Openluchttheater Engbergen.

eindbeeld | TOEPASSING MATERIAAL

PAALTJES

- De paaltjes worden gebruikt om de routes aan te duiden. Deze paaltjes worden zo geplaatst dat ze opeenvolgend zichtbaar zijn zodat de route leesbaar is. Op hoeken, bochten, afslagen en bij oversteekpunten en bruggen hoort in ieder geval een paaltje. Het verdelen van de paaltjes zal op locatie moeten gebeuren. De plaatsing is afhankelijk van de mogelijkheden, denk daarbij aan het onderhoud van bermen en waterkanten.

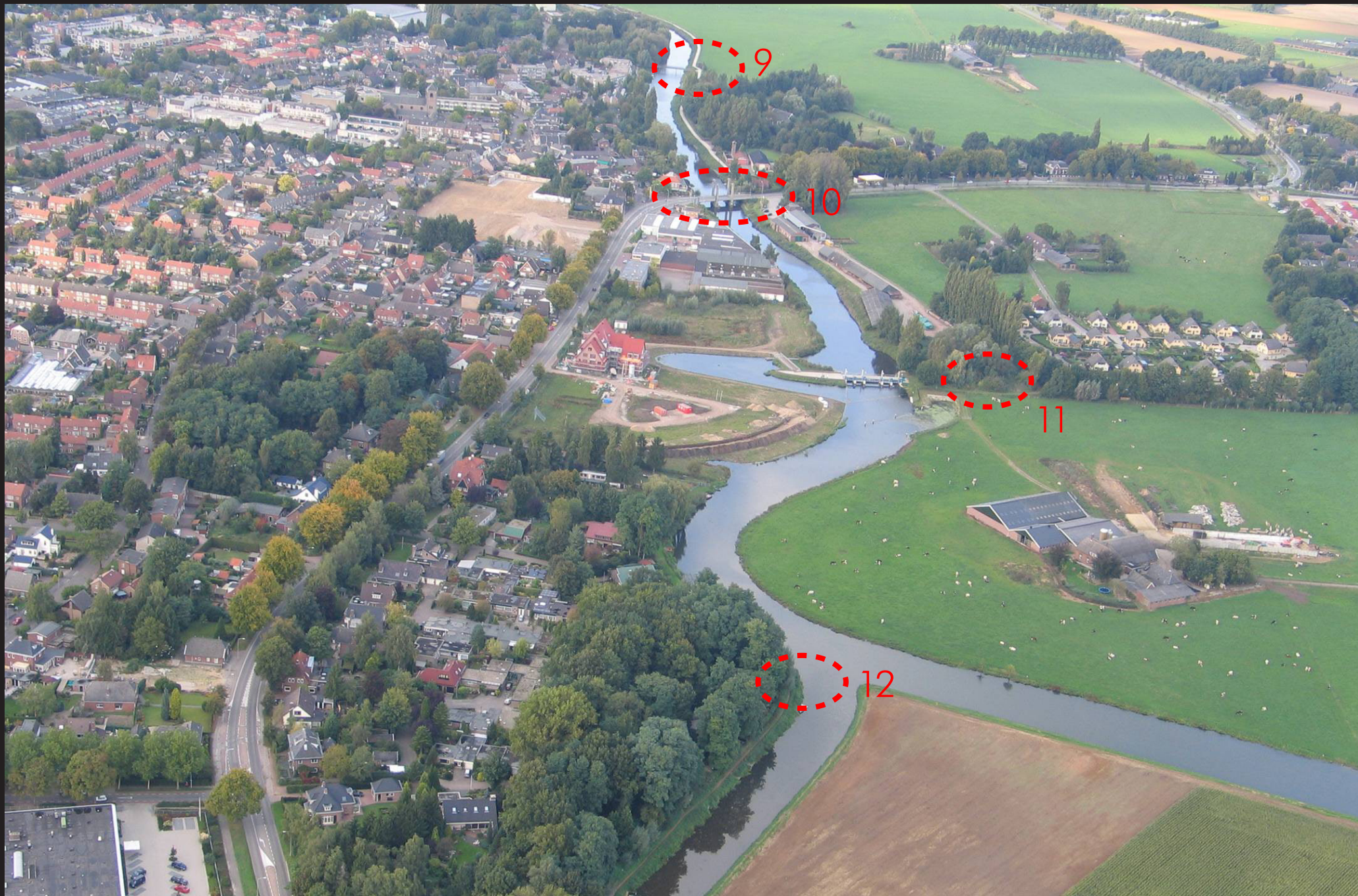
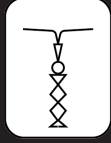
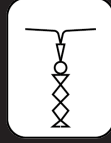
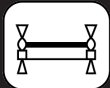
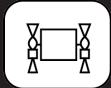
BANKEN

- De banken worden geplaatst bij de vista's voor zover dat fysiek mogelijk is. De locaties voor de banken zijn plekken 2 (paasberg, vista), 6 (silvolde, vista), 7 (ulft, vista), 9 (ulft ulft, vista), 14 (engbergen, vista) en 19 (voorst, stakenborg). Een van de banken staat reeds op het DRU Industriepark (proefopstelling).

19

20

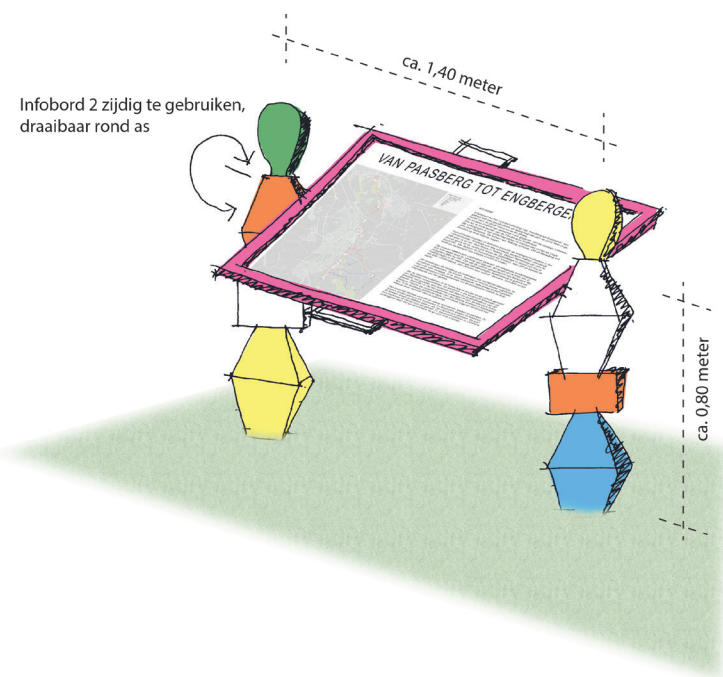
LICHTMASTEN

- Er zijn 7 grote lichtmasten van ca. 10 meter hoog en 19 kleine lichtmasten van ca. 6,5 meter hoog. Deze masten worden gebruikt om de bijzondere plekken te markeren. Waar een hoge mast gepast en fysiek te plaatsen is kan deze worden gebruikt. Anders wordt een kleine mast geplaatst.
- Over het algemeen zullen de lichtmasten niet als straatverlichting functioneren. Met name langs de Oude IJssel en in natuurgebied is dit niet wenselijk. Dit past niet bij de doelstellingen van de ecologische verbindingszone.
- De grote lichtmasten staan op plekken 1 (terborg), 7 (ulft, vista), 8 (DRU-Industriepark 2x), 9 (ulft, vista) en 20 (openlucht theater in engbergen). In totaal zijn dit 6 grote masten. Afhankelijk van de staat van de masten kan de 7e mast geplaatst worden bij het Openluchttheater in Engbergen. Daar staan dan 2 masten.
- Alleen op het DRU industriepark en bij het Openluchttheater staan grote masten die lichtgeven. Op het DRU Industriepark betreft het alleen de proefopstelling voor het SSP theater. De mast nabij de Baileybrug heeft geen verlichting.
- De grote masten die geen verlichting geven worden gestript van de armaturen. Dit zorgt ervoor dat de mast slanker wordt naar boven toe en een hele andere uitstraling krijgt. Het is dan duidelijk geen lichtmast meer maar een kunst object.

- De armaturen van de kleine masten worden verwijderd. De totale hoogte van de kleine masten wordt dan 3,8 meter.
- Door (een deel van) de masten aan te lichten van onderaf met sfeerverlichting blijven de masten ook in het donker fungeren als markeren en oriëntatiepunten.

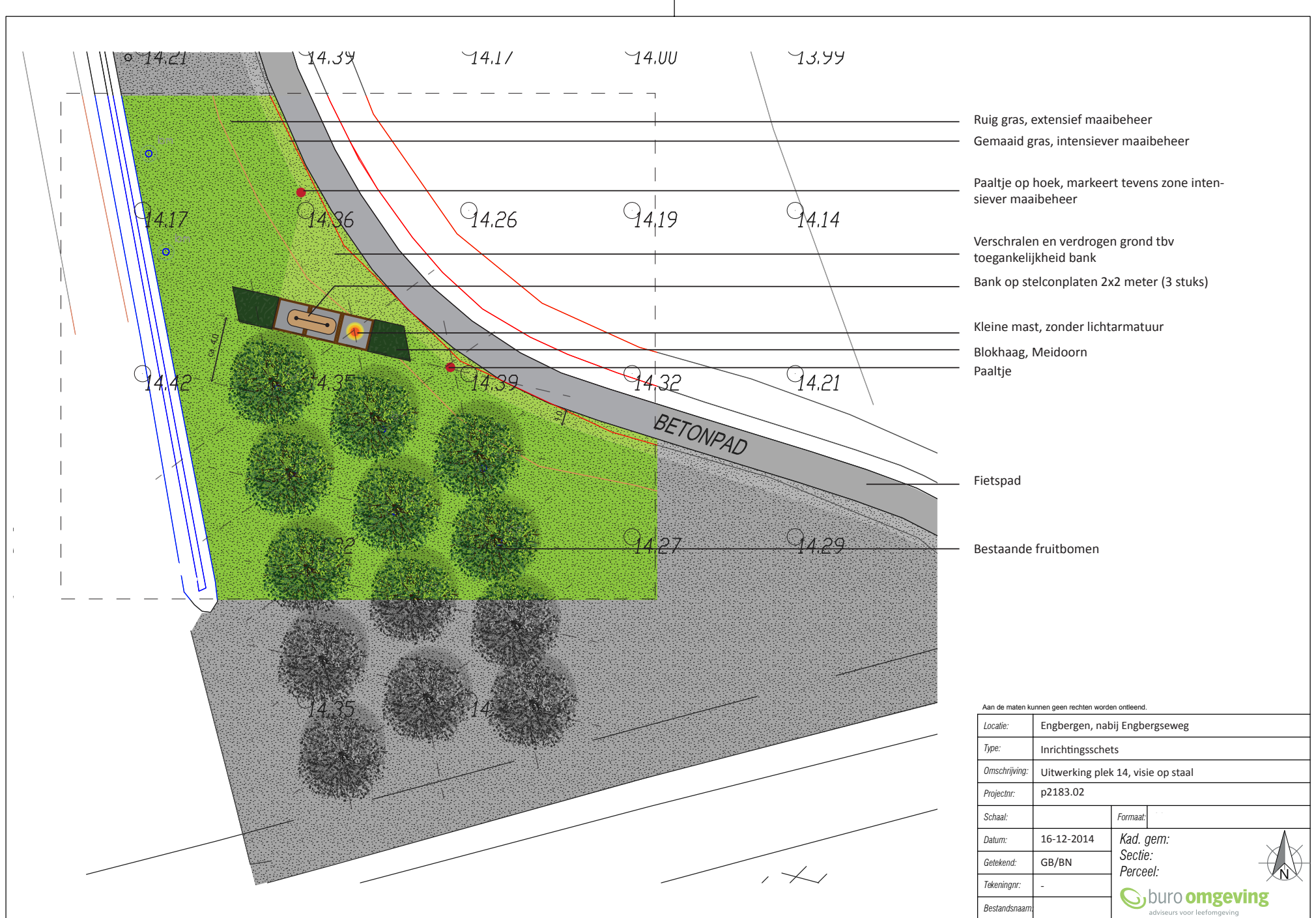
FIETSENREKKEN

- Er zijn 3 fietsenrekken. Deze kunnen worden omgebouwd tot 3 informatieborden bij de begin- en eindpunten.
- De stang tussen de palen kan verwijderd worden waarna er een nieuw tweezijdig bord met as ertussen gemonteerd kan worden. Beide zijden van het bord kunnen zo gebruikt worden

Inmiddels hebben zich partijen gemeld die belangstelling hebben voor het materiaal. Dit betreft het Waterschap Rijn en IJssel en het Openluchttheater Engbergen. Met deze partijen is reeds gesproken over de mogelijke toepassing van het materiaal.

Het Waterschap Rijn en IJssel is sinds geruime tijd bezig met het realiseren van natte natuur en een ecologische verbindingszone langs de Oude IJssel en Aa-Strang. Om dit beleefbaar te maken heeft men de wens om een tweetal locaties in het gebied als rustplekken in te richten. Dit zijn de locaties 14 en 19.

Het Openluchttheater Engbergen wil het materiaal gebruiken ter verlichting en aankleding van het theater. Het betreft locatie 20.

uitwerking | LOCATIE 14

Locatie 14 betreft een locatie langs het fietspad waar het waterschap een kleine fruitboomgaard heeft aangeplant. De voorbijganger kan hier zelf een stuk fruit plukken. Men heeft hier een fraai uitzicht op de rivierduin van Engbergen en de nevengeul van de Oude IJssel. Deze plek leent zich goed voor een zitgelegenheid.

De bank wordt zo geplaatst dat er aan de ene zijde zicht is op de fruitbomen en aan de andere zijde op de nevengeul van de Oude IJssel en de rivierduin van Engbergen. Door het plaatsen van een blokhaag wordt een beschutte hoek gecreëerd.

De bestaande fruitbomen staan in een gridstructuur. Er wordt aangesloten bij deze verdeling. De verschillende nieuw te plaatsen elementen worden in deze gridstructuur geplaatst. De bank staat op 3 stelcon platen van 2x2 meter. Dit zorgt ervoor dat de bank goed gefundeerd is en het vergemakkelijkt het beheer, aangezien er niet onder en vlak om de bank gemaaid hoeft te worden. De lage lichtmast (zonder lichtarmatuur) staat naast de bank en wordt ook op de stelcon platen geplaatst. Twee lage paaltjes markeren de zitplek naast het fietspad. De paaltjes staan een meter uit het pad. Ze vormen daardoor tevens een markering voor het maaibeheer.

Om de loop van het pad naar de bank mogelijk te maken zal er een hoek van het hoge gras weggemaaid moeten worden. Tussen het pad en de bank zal ook de grond verschaald en verdroogd moeten worden om een droge loop naar de bank te garanderen.

Aan de maten kunnen geen rechten worden ontleend.

Locatie:	Voorst, nabij stuw Stakenborg	
Type:	Inrichtingsschets	
Omschrijving:	Uitwerking plek 19, visie op staal	
Projectnr:	p2183.02	
Schaal:		Formaat:
Datum:	23-01-2015	Kad. gem:
Getekend:	GB/BN	Sectie:
Tekeningnr:	-	Perceel:
Bestandsnaam:		

uitwerking | LOCATIE 19

Locatie 19 betreft een bijzondere plek. De stuw in de Aa-Strang is pas gerenoveerd en rondom de stuw is aan natuurontwikkeling gedaan, in de vorm van nevengeulen en een vispassage. De oude havezate Stakenborg die er vlakbij ligt wordt hersteld in zijn oude luister, inclusief gracht.

De bank wordt geplaatst nabij de nieuwe brug over de vispassage. Deze plek ligt lager dan de weg naar de stuw en vlak bij het water. Hier kan men de stuw goed zien en beleven. Het vallende water is goed te zien en te horen. Naar de andere kant is er zicht op de te renoveren havezate Stakenborg. De bank staat op stelconplaten, naast de bank wordt een kleine mast (zonder lichtarmatuur) geplaatst ter markering van de plek.

Het hoogteverschil tussen het pad en de vispassage wordt sterker zichtbaar gemaakt door het hoogteverschil in drie stappen te verdelen. Het hoogteverschil is het grootst nabij de stuw, circa 2 meter van 16.00 NAP naar 14.20 NAP. Het verschil wordt hier verdeeld door een tussenplaatje op 15.20 NAP te maken. Nabij de brug over de vispassage is er een kleiner hoogteverschil van 15.10 NAP naar 14.20 NAP. Het pad naar beneden begint nabij de brug over de vispassage en loopt geleide-

lijk naar beneden, mensen die minder goed ter been zijn kunnen zo de bank bereiken. Het informatiebord staat aan de weg naar de stuw, nabij het pad naar de zitplek.

Naast de weg naar de stuw wordt een nieuwe boom geplant welke zal zorgen voor beschutting en schaduw. Gedacht wordt aan een Moeroseik, vanwege zijn fraaie herfst- en voorjaarskleuren. Met zijn kleurenpracht is het een fraaie bakenboom die de locatie accentueert in het landschap.

uitwerking | LOCATIE 20

In het Openluchttheater Engbergen is behoefte aan extra verlichting van het podium, het toegangspad en de trappen van de tribunes. Het idee hier is om een grote mast, inclusief verlichtingsarmatuur, te plaatsen bij het podium. Deze mast zal tevens worden gebruikt als ankerpunt voor een lijn waaraan een tijdelijke overkapping gehangen kan worden. Twee kleine masten, inclusief verlichtingsarmatuur, worden geplaatst aan de bovenzijde bij de trappen.

Het opvallende materiaal past goed bij de culturele functie van het Openluchttheater.

ENSEMBLE

OBJECT

TOEGEPAST

BIJLAGE 1

SCENARIOSTUDIE

workshop | RESULTATEN

In januari 2014 is er met ambtenaren van verschillende afdelingen een workshop gehouden. Met behulp van tekeningen en collages werden de mogelijkheden van het materiaal onderzocht. Tijdens deze workshop is met name gesproken over mogelijke locaties voor het materiaal, de bewerkingsmogelijkheden en de spreiding van het materiaal. Het beeldmateriaal dat gebruikt is tijdens deze workshop en het proces erna is weergegeven in deze bijlage.

vervolg | SCENARIO'S

De volgende afspraken werden gemaakt tijdens de workshop:

- Er zal een proefopstelling worden gemaakt van een grote mast op het DRU complex. De proefopstelling zal inzicht geven in de technische aspecten van het materiaal en de uitstraling en grootte van het materiaal. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om in de proefperiode te experimenteren met kleuren en bewerkingen.
- Er zullen in ieder geval twee scenario's worden uitgewerkt:
- 1: toepassing van het materiaal van 'Oerse brug tot Ulfse brug', grofweg het gebied aangeduid als DRU Park (afb. pag. 13)
- 2: toepassing van het materiaal van 'Paasberg tot Engbergen'.

Deze scenario's (1 en 2), aangevuld met een derde scenario zijn weergegeven op de volgende pagina's

SCENARIO | 01

01 | DRU INDUSTRIEPARK

- Het meubilair wordt geconcentreerd in het DRU Industripark. De paaltjes worden geplaatst langs de Oude IJssel en langs de toegangsweg tot de parkeerplaats. De paaltjes staan op een onderlinge afstand van ca. 4 meter.
- De paaltjes begeleiden de fiets- en wandelroute langs de Oude IJssel en de entree route vanaf de rotonde naar de parkeerplaats.
- De hoge masten worden geplaatst op de plekken waar men het park betreedt. Komend over het fietspad vanuit het noorden is dat de plek waar de Bergerlagbeek in de Oude IJssel stroomt en in het zuiden net voor de bestaande houten brug richting Allee. Op deze plekken wordt het weidegebied van het DRU Industripark voor het eerst ervaren.
- Daarnaast worden er hoge masten geplaatst op de rotonde bij de Slingerparallel, bij de kruising DRU laan - Hutteweg en bij de westelijke entrees aan de Frank Daamenstraat.
- De 19 lage lichtmasten worden evenredig verdeeld langs de Oude IJssel, op ca. 40 m afstand.
- De banken worden geplaatst op een aantal strategische plaatsen, zoals bij de bruggen over de Oude IJssel.

grote mast

kleine mast

bank

paaltjes

SCENARIO | 02

02 | PAASBERG TOT ENGBERGEN

- Het gebied van Paasberg tot Engbergen wordt gebruikt met het DRU Industriepark als middelpunt.
- De recreatieve route is de verbindende route door het gebied en de paaltjes zorgen voor de begeleiding en herkenning van de route binnen het gebied.
- De paaltjes worden op ca. 20 meter van elkaar langs de route geplaatst. Het startpunt is bij de rivierduin Paasberg en het eindpunt bij de nieuwe brug in Engbergen. Op deze plek heb je, komend vanuit het zuiden een goed zicht op de rivierduin Engbergen.
- Op 7 landschappelijk interessante plekken (de Vista's) worden verblijfsplekken gemaakt. Op deze plekken worden een kleine mast en een bank geplaatst.
- De overige kleine masten worden geplaatst op strategische plekken in het landschap en bij bruggen, daar waar landschap en route elkaar kruisen.
- De recreatieve route wordt een echte landschapsbelevingsroute versterkt met gietijzeren objecten die verwijzen naar de voormalige ijzerindustrie.
- De grote masten (2 stuks) worden geplaatst bij de bruggen naar het DRU complex en 1 mast staat centraal op het complex bij het Portiersgebouw. Deze drie masten samen vormen de verbinding met het voormalige industriecomplex en leggen de relatie met de geschiedenis van de ijzerindustrie.

grote mast

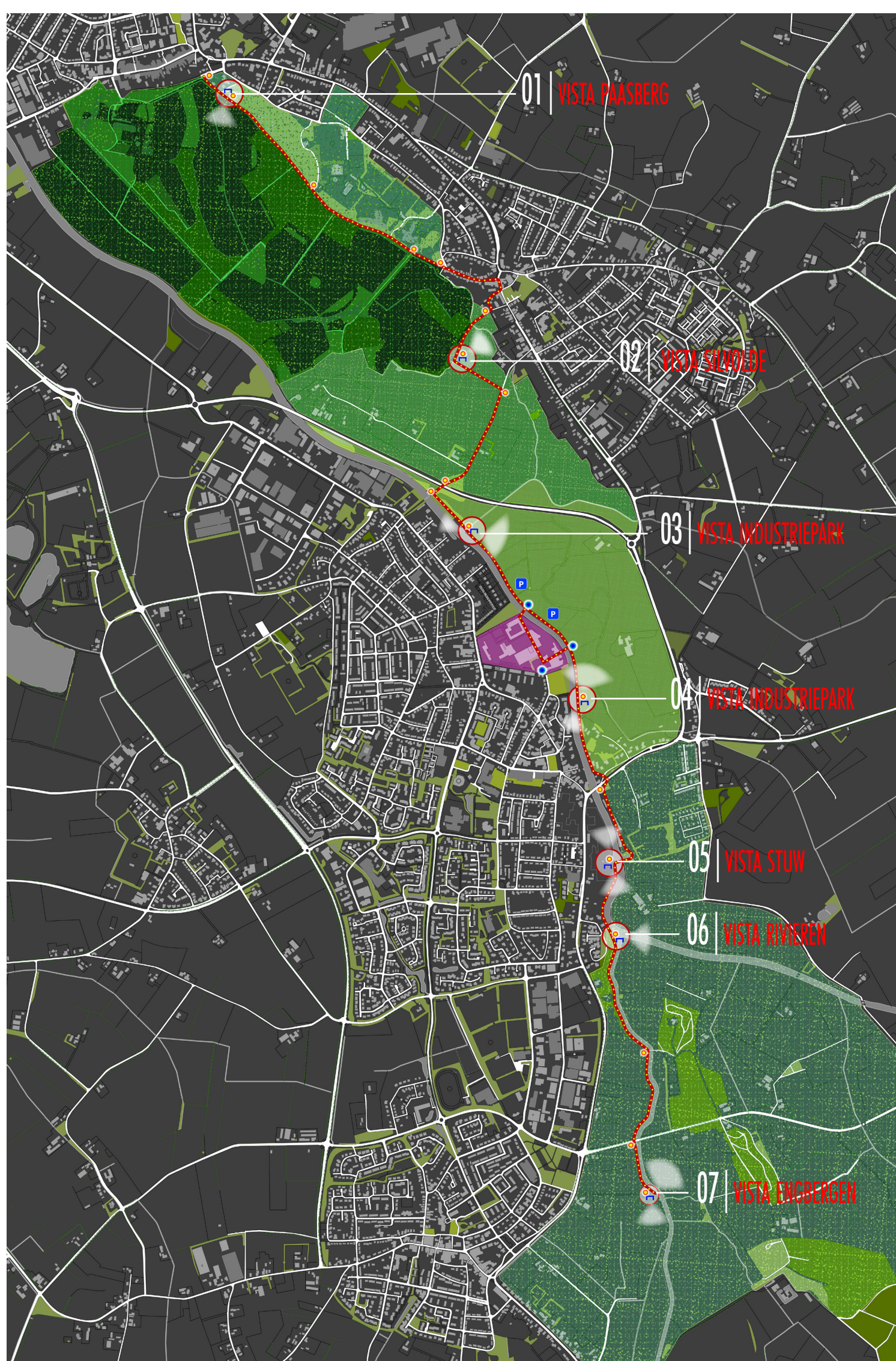
kleine mast

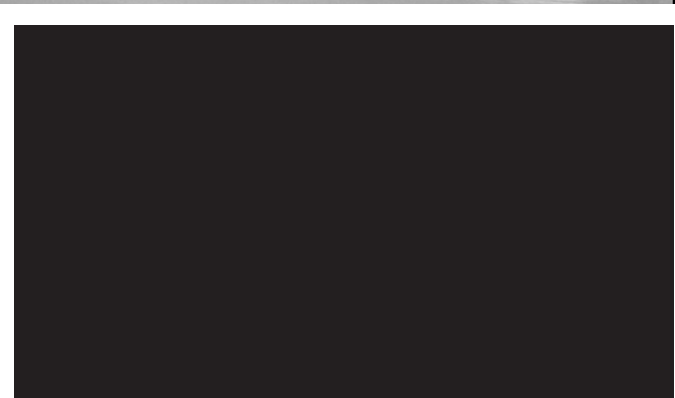
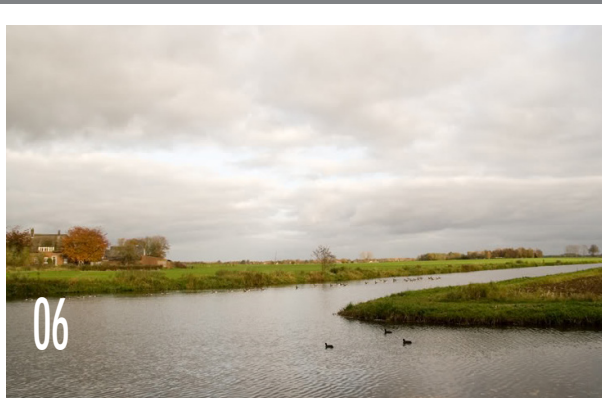
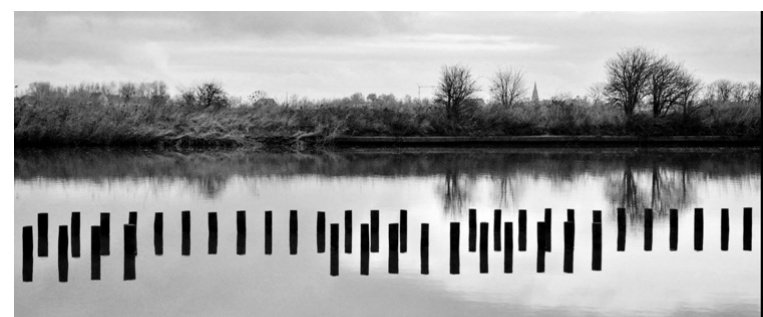

bank

paaltjes

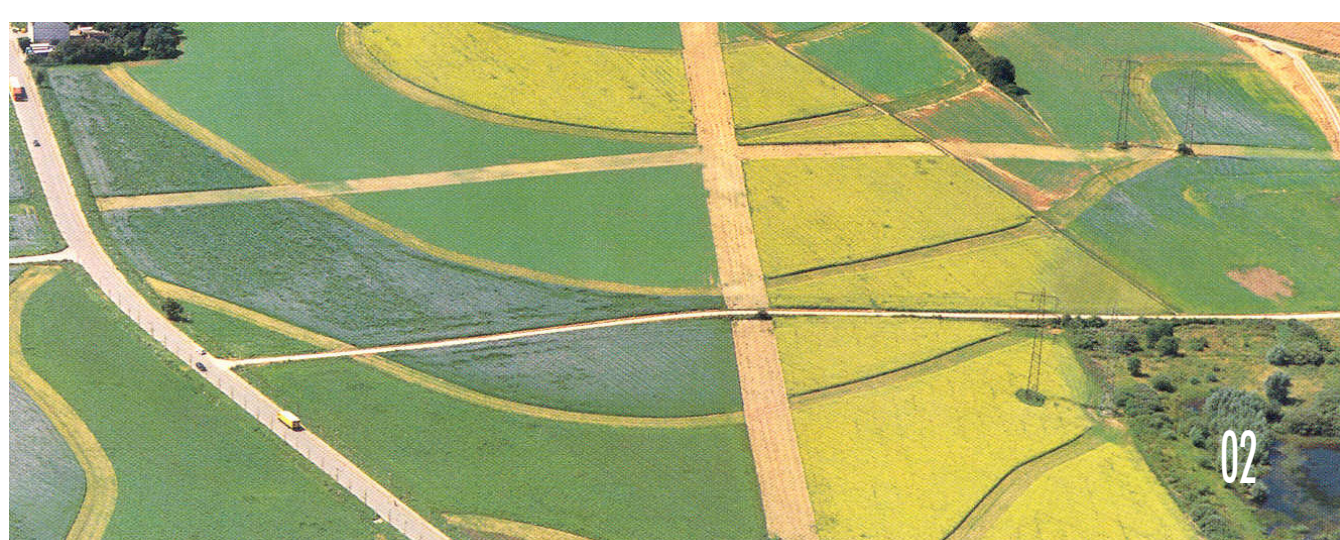

SCENARIO | 03

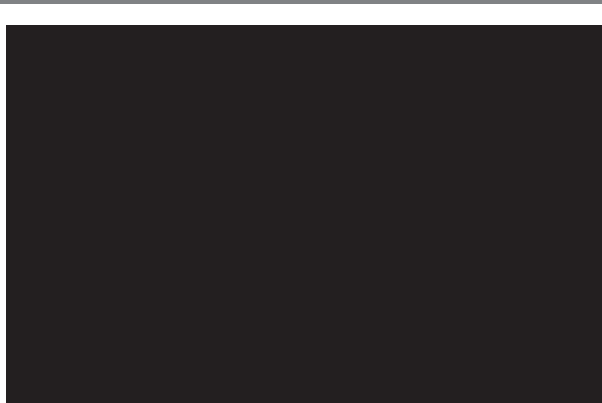
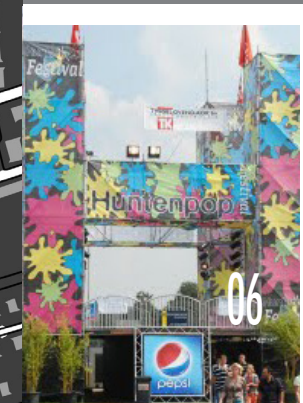
03 | LANDSCHAP ALS DRAGER

- Historische loop Oude IJssel als drager van het beoogde DRU Industriepark. Route door het Industriepark.
- Route met paaltjes markeren. Iedere 7 m een paaltje.
- Route is fase 0, overige gebieden worden stapsgewijs in gebruik genomen met route als basis.
- Oude landschappelijke lijnen worden hersteld en deze verdelen het landschapspark in deelgebieden. Ieder deelgebied heeft zijn eigen sfeer en functie.
- Grote masten markeren de entrees van het DRU Industriepark.
- Kleine masten en banken worden verdeeld over de verschillende deelgebieden, naar gelang de behoefte.
- Parkeerplaats als onderdeel van de deelgebieden.
- Huidige bebouwing als infocentrum ontwikkelen.
- Toeristisch Overstap Punt op strategische plaatsen.

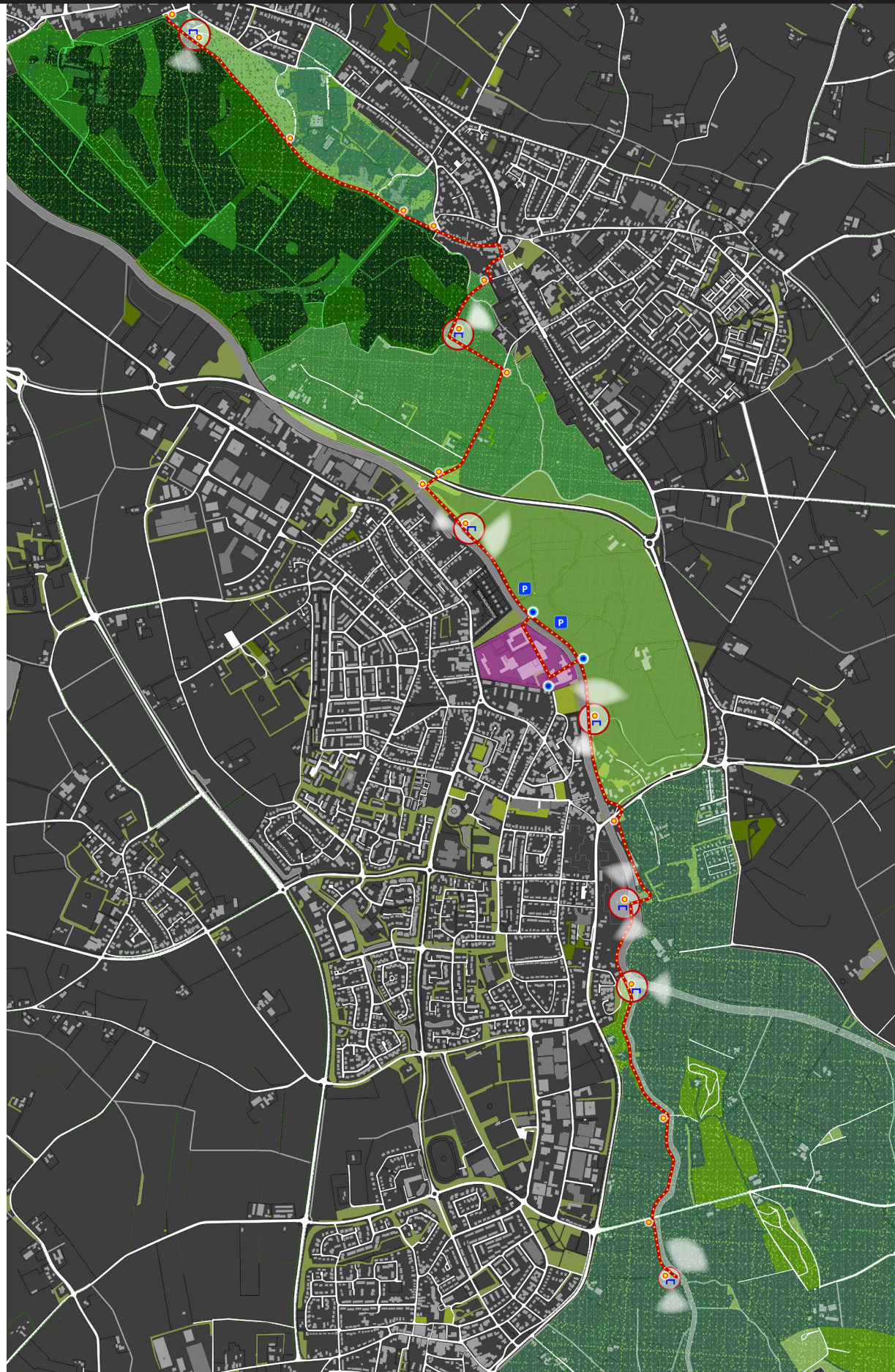
- 01 | HISTORISCHE LANDSCHAPSSTRUCTUUR BENADrukKEN
- 02 | LANDSCHAPPARK MET DEELGEBIEDEN EN EEN CENTRALE DRAGER TE MIDDEN VAN HET PARK
- 03 | TIJDELIJKE AS/CENTRALE DRAGER VAN BIJVOORBEELD KALK, WATER OF BEGELEIDING MET PAALTJES
- 04 | ONDERDOORGANG PROVINCIALE WEG VAN CENTRALE DRAGER
- 05 | MATERIAAL TIJDELIJKE PARKPEERPLAATS
- 06 | INSPIRATIE DEELGEBIEDEN LANDSCHAPPARK

SCENARIO | 01

SCENARIO | 02

SCENARIO | 03

kansen | SCENARIO 1

- Het materiaal staat als ensemble dicht bij elkaar.
- Er is een directe relatie tot het DRU complex.
- Herkenbare entrees van het DRU Industriepark.
- Duidelijke begeleiding twee routes door het park.
- Verlichte fietsroute, de veiligheid wordt vergroot.
- Proefopstelling maak onderdeel uit van het scenario.

knelpunten | SCENARIO 1

- Lichtuitstraling nabij de ecologische verbindingszone is niet gewenst.
- Er is weinig ruimte voor de plaatsing van de hoge lichtmasten bij beide westelijke entrees.
- Grote impact op de skyline van het DRU complex.

kansen | SCENARIO 2

- Het materiaal vormt een verbindend element van de Paasberg tot Engbergen.
- Het begeleidt de recreatieve route van Doesburg naar Bocholt.
- Verbijzondering van landschappelijk interessante plekken.
- Creëren van rustpunten aan recreatieve route.
- Heldere markering DRU complex met grote masten.
- Proefopstelling maak onderdeel uit van het scenario.
- Zoveel mogelijk mensen de geschiedenis van de ijzerindustrie tonen.

knelpunten | SCENARIO 2

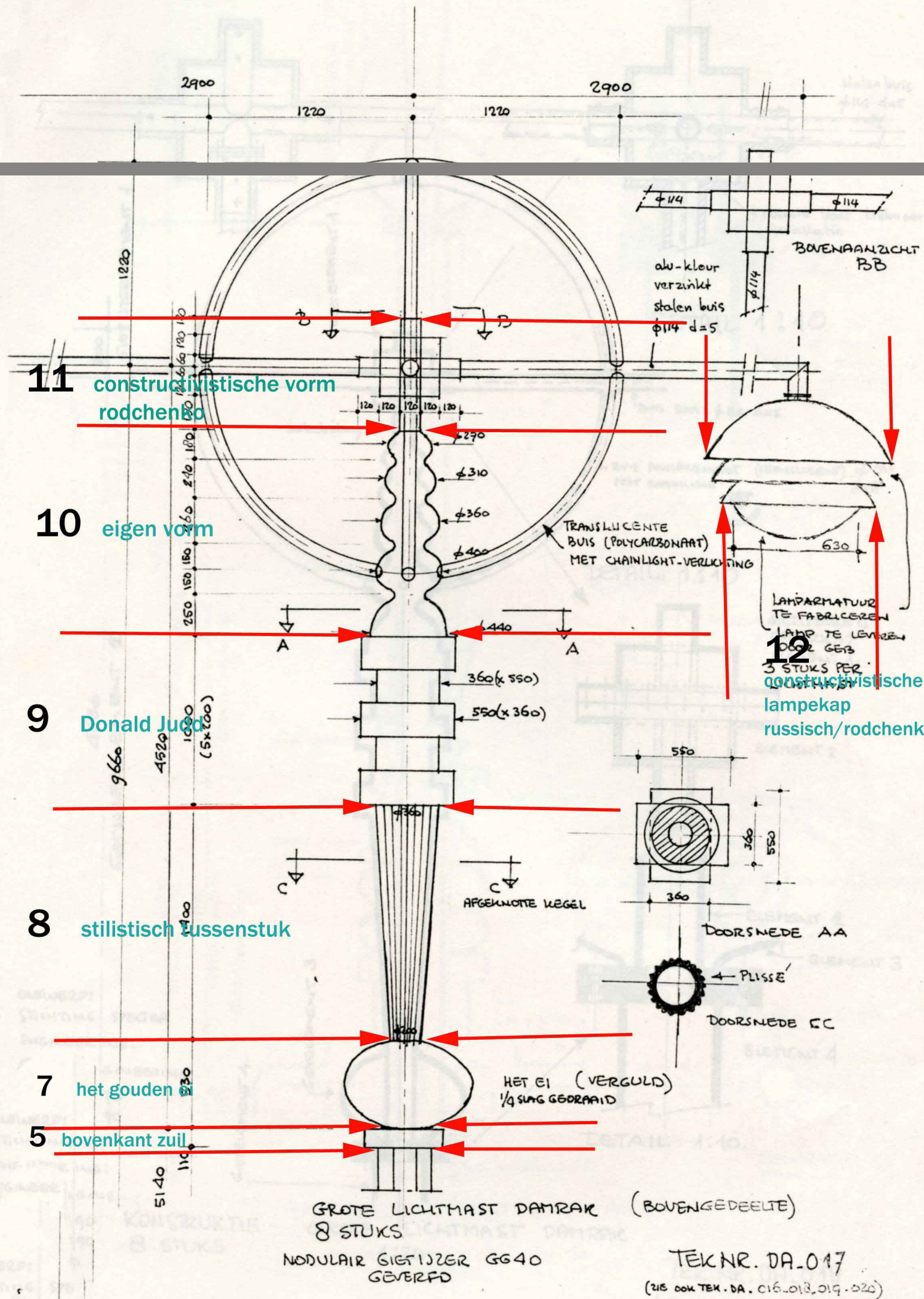
- Onderzoeken of grotere onderlinge afstand niet te groot wordt.
- Niet alle masten worden gebruikt.

kansen | SCENARIO 3

- Het materiaal vormt de eerste zichtbare structuur van het nieuwe DRU Industriepark.
- Veel verschillende mogelijkheden om met materiaal te experimenteren langs de ruggegraat.
- Een toekomstgericht scenario, ook qua ontwikkeling in de tijd.

knelpunten | SCENARIO 3

- Het aanleggen van deze ruggegraat is een voorinvestering en nog niet alle benodigde percelen zijn in eigendom.
- Het materiaal dient voor langere tijd opgeslagen te worden.
- Proefopstelling maakt geen onderdeel uit van het scenario. Wellicht is verplaatsing in de toekomst noodzakelijk.

11 constructivistische vorm rodchenko

10 eigen vorm

9 Donald Judd (5x200)

8 stilistisch tussenstuk

7 het gouden ei

5 bovenkant zuil

12 constructivistische lampekop russisch/rodchenko

GROTE LICHTMAST DAMRAK (BOVENGEDEELTE) 8 STUKS
 MODULAIR GIGTJZER GG40 GEVERFD

TEK NR. DA.017
 (215 00X TEK. DA. 016-018, 019-020)

Motivatie en Ideën bij het ontwerp van de lantaarnpalen en straatmeubilair | DAMRAK-ROKIN (1991-2014)

De keuze voor het gebruik van gietijzer als basis materiaal kwam voort uit de gedachte dat het past in de traditie van het materiaalgebruik in Amsterdam in de openbare ruimte sinds de vroege 19e eeuw, net zoals ook het smeedijzer en de baksteen, maar ook zoals de gebeeldhouwde granieten ornamentiek van de bruggen.

Naast de constructieve kwaliteiten van het gietijzer heeft het ook een formele kant, namelijk het werd over het algemeen veelvuldig gedecoreerd met allerlei stilistische vormen zoals dat juist ook kan met gietwerk.

Door de brosheid en lage treksterkte/buigzaamheid*¹ werd het echter halverwege de 20e eeuw steeds minder toegepast. Er dienden zich allerlei nieuwe materialen aan die industrieel geprefabriceerd konden worden en daarmee goedkoper en sneller waren.

Met deze technische en maatschappelijke veranderingen, (het modernisme en de sociaal/ economische vooruitgang en de daarmee samenhangende productie methodes) verdween na de 2e wereldoorlog echter ook het stilistische decoratieve element uit het straatbeeld en de openbare ruimte.

*¹ Het gietijzer dat wij vandaag de dag en ook in dit straatmeubilair toepassen is nodu-
lair gietijzer hetgeen minder breekbaar, beter lasbaar en zelfs buigzaam is.

Juist nu dit decoratieve element was voor mij de reden om te kiezen voor het Gietijzer. Met name ook de analyse van de locatie , van C.S. tot munttoren, bracht mij op het idee van het thema : “Decoratie versus Essentiële vorm”.

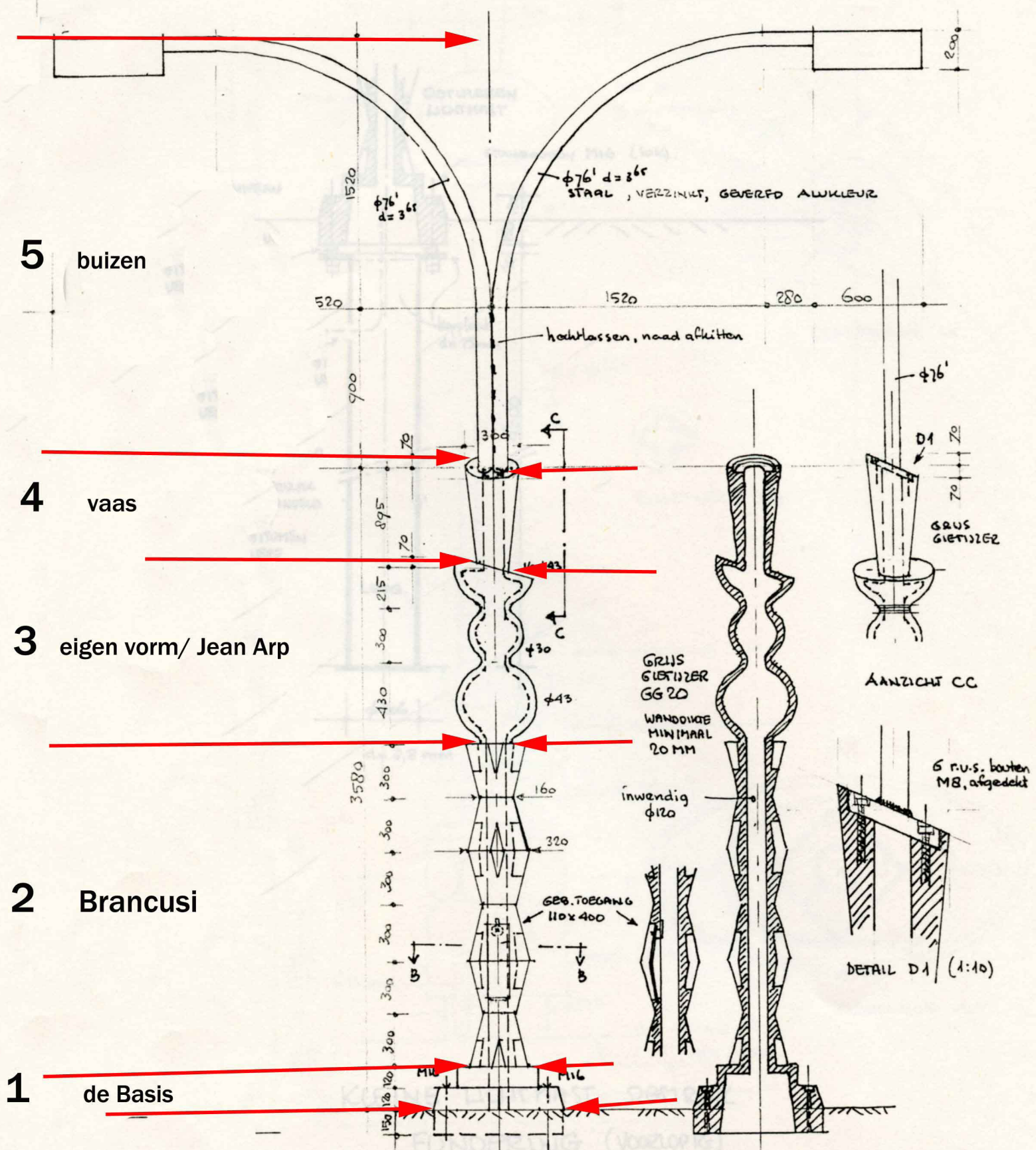
Als je kijkt naar de meest beeldbepalende architectuur in dit gebied (het oudste gedeelte van Amsterdam) die overigens ook bijna allemaal gebouwd werden in de tweede helft 19e eeuw *², dan zie je dat decoratie een zeer belangrijk element was.

Te beginnen met het Centraal Station(1881-'89) van Cuypers, dat na het rijksmuseum een schoonvoorbeeld is van de toepassing van decoratie in het late neoclassicisme. Buiten het decoreren om het decoreren, hetgeen natuurlijk kenmerkend is voor het neoclassicisme, zien we het hoogwaardige ambachtelijk kunnen van dat moment. (waar we zeker vandaag de dag nog een puntje aan kunnen zuigen).

De veelbetekenende reactie hierop van Berlage was het gebouw van de nieuwe beurs (1898-1903) die neergezet werd op de plek van de beurs van Zochers (1848) die daar slechts vijftig jaar eerder was gebouwd.

Dit illustreert vooral de snelle sociaal/economische ontwikkeling van die tijd, dat ook gepaard ging met de nodige stijlveranderingen. Berlage was van mening dat decoratie functioneel moest zijn en paste het dan ook alleen toe als daar een formele reden voor was. Dit functionalisme was het diametraal tegenovergestelde van de neoclassicistische Cuypers dus.

*² De tweede helft negentiende eeuw was de tijd in Nederland, alhoewel rijkelijk laat t.o.v. België en Engeland, dat de industriële revolutie pas goed op gang kwam en er dus een economische boost plaatsvond.

KLEINE LICHTMAST DAMRAK
 GRIS GIEETIJZER GEVERFD
 1:20
 21 STUKS

Zo ook het gebouw damrak 28 (1902- '04) van J.F. Staal en A.F. Kropholler met de fantastische, stilistische en symbolische beeldengroep van Joseph Mendez daCosta die in zichzelf de zogenaamde tegenstelling van decoratie versus Essentie ten voeten uit demonstreren. Verder kan je dan nog kijken naar het Victoria Hotel(1882-1890) en het gebouw van de Bijenkorf (1914) die meer een internationaal historiserende vormgeving hebben tegenover juist het modernere rationalisme van Staal, Kropholler en Berlage die veel meer maatschappelijk geëngageerd waren.

Met dit alles in gedachte heb ik voor de monumentale lantaarnpalen een symbolische, sculpturale, totemachtige opstapeling^{*3} bedacht van diverse zogenaamde “essentiële vormen” voortkomend uit de beeldhouwkunst van het modernisme van eind 19e en 20e eeuw.

Als eerste is gekozen voor Brancusi (1876-1957) die zijn leven lang naar de essentie van de vorm zocht en naar mijn mening de eerste echt grote modernistische beeldhouwer was.

Zijn beroemde eindeloze kolom(1918) heb ik vertaald naar de drie andreas kruizen uit het Amsterdamse wapenschild die de basis vormen van de kleine lantaarnpaal. Verder staat daar bovenop een vorm die ontleend zou kunnen zijn aan Jean Arp en in de grote lantaarnpaal zijn de geometrische “essentiële” vormen terug te vinden van Carel visser en Donald Judd.

Ook het symbolische gouden ei dat eigenwijs op zijn kant en onder een hoek van 45° ligt is misschien een subversieve essentiële vorm.

Door al deze geïnterpreteerde essentiële vormen nu verticaal lineair op te stapelen ontstaat er een nieuwe essentie waarbij de afzonderlijke symbolen teruggebracht worden tot ornament of decoratie.

^{*3} Deze verticale lineaire opstapelvorm heb ik in de jaren hiervoor vele malen gebruikt in mijn vrije beeldende kunst werk onder de titel : “Deconstructie 1,2,3 etc. “

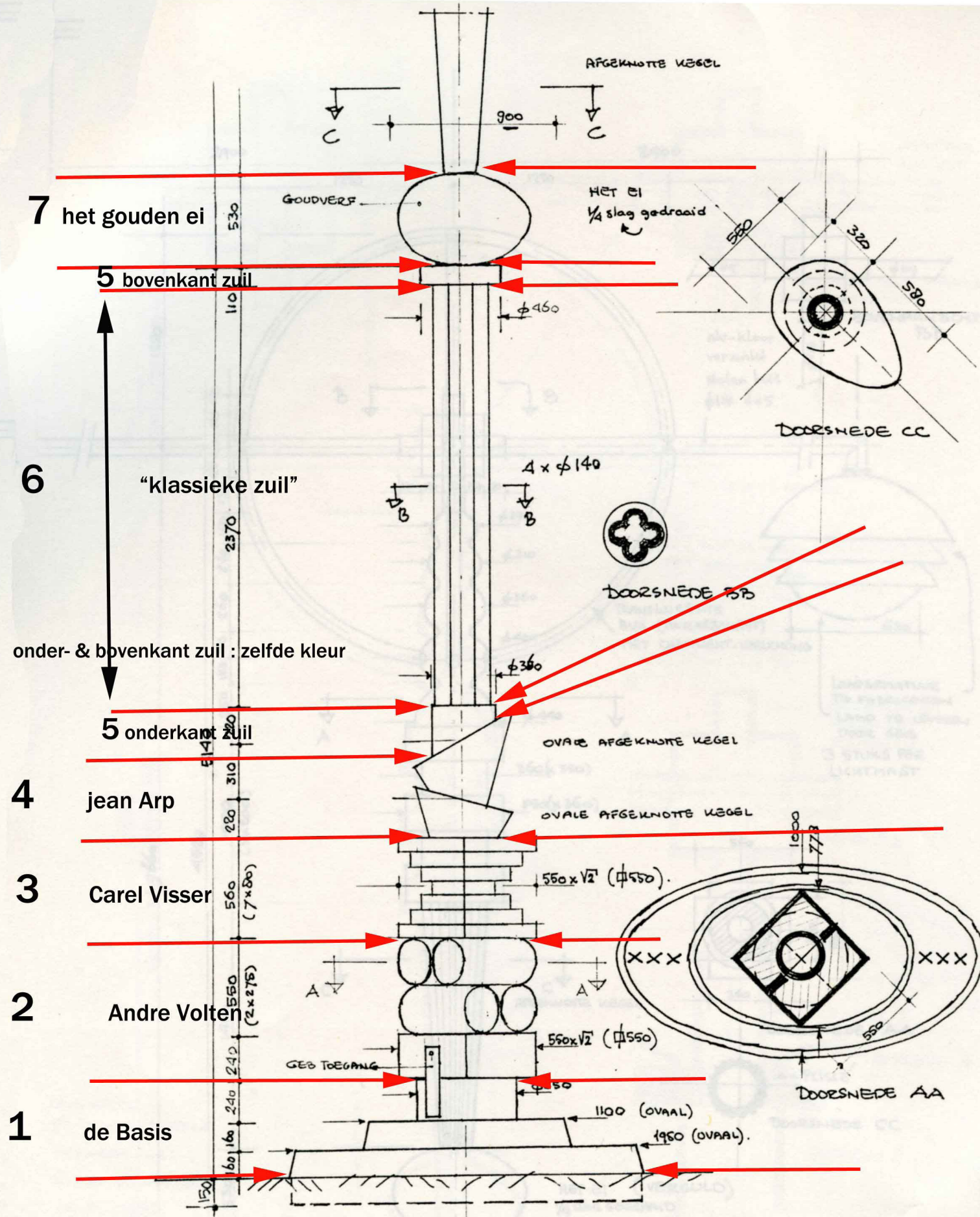
Niet alle elementen zijn direct terug te herleiden tot een stijlcitaat of “essentie” citaat van een bekende kunstenaar aangezien het mijn inziens ook weer één geheel ofwel één essentie dient te worden. Je zou dit een deconstructivistische en misschien postmodernistische aanpak kunnen noemen wat dan ook aardig klopt in die tijd (1991).

Een tweede nog niet eerder genoemd idee bij de vormgeving volgens de hier voorafgaande uitgelegde thematiek van het straat meubilair, was de gedachte om functionele objecten, zonet “gebruiksvoorwerpen”, zoals een straat lantaarn of een openbare publieke zitbank of zelfs een antiparkeer paaltje, te benaderen als kunstobjecten. Dus deze zaken een dusdanige vorm mee te geven, aangezien ze toch een flinke hoeveelheid van de openbare ruimte in beslag nemen, dat ze ook op zichzelf of tenminste in een formatie een interessant en zelfstandig object zijn met een verhaal. En daarmee eigenlijk het grensgebied tussen design en beeldende kunst opheffend. ^{*4}

Recycling | NIEUWE KUNSTVORM

Toen de groeispiraal van de economie eind 20e eeuw, begin 21e eeuw begon te stagneren en rond 2007 resulteerde in een ware economische crisis, was het begrip van recycling al enige tijd in de mode. Het idee dat de economie niet eindeloos kan groeien, levert al geruime tijd bestaansrecht aan veranderingen waar recycling van grondstoffen en producten een centrale rol in speelt. Natuurlijk ook de eindigheid van de voorraad van fossiele brandstoffen en de rekbaarheid van het milieu zijn belangrijke elementen die hergebruik en een revisie van ons economische systeem nodig maken.

^{*4} Later werd dit idee door de zogenaamde “Dutch Design” overgenomen en flink uitgebreid.

SCHAAL 1:20

ONTWERP:
STICHTING SPECTRA
ENGINEERING:

(E) ASEC ENGINEERING

14.05.1990

18.05.1990

GROTE LICHTMAST DAMRAK (ONDERGEDEELTE)

8 STUKS

NODULAIR GIETIJZER GG40

GEVERFD

TEK.NR. DA_016

(ZIE OOK TEK. DA_017-018-019-020)

De recycling van bouwmaterialen en grondstoffen is al geruime tijd aan de gang maar ook een revisie van ons economische denken met het daarbij behorende hele productie systeem is vandaag de dag al een eind op de goede weg. Begrippen als duurzaamheid, innovatie, "groene" energie en ecologisch verantwoord produceren zijn de wereld aan het overnemen.

In dit kader worden ook in de architectuur, gebouwen die niet meer beantwoorden aan de huidige norm, of waarvan de functie veranderd, of door een veranderde context, niet meer meteen afgebroken zoals dat 25 jaar geleden rücksichtslos gebeurde.

Architecten bureaus zoals : "Super Used" uit Rotterdam, maar ook de faculteit bouwkunde in Delft besteden veel, en in het eerste geval, uitsluitend aandacht aan het hergebruik. Recycling is inmiddels een niet meer weg te denken essentie geworden.

Toen in de jaren tachtig het postmodernisme ontstond, allereerst in de literatuur en daarna in de architectuur, design en vervolgens in de beeldende kunst, werd al snel alles hergebruikt ofwel geciteerd. Het deconstructivisme was vooral in de architectuur een belangwekkende ontwikkeling, met Coop. Himmelblau, Zhaha Hadid, en onze eigen Rem Koolhaas als slechts drie voorbeelden. In feite waren dit de filosofische en stilistische voorbodes van de veranderende (wereld) economie in het bijzonder op het gebied van de recycling.

Het recyclen van beeldende kunst en of design op het niveau van straatmeubilair, is nog steeds een noviteit en staat volledig in de kinderschoenen. In het geval van de monumentale lantaarns van het damrak en het bijbehorende straat meubilair dat volgens voorgaande uitleg zelfs per definitie inhoudelijk gaat over de recycling van essenties, kan je concluderen dat de gemeente oude ijzelstreek de iets grotere gemeente Amsterdam een lesje leert in modern, innovierend en vooruitstrevend denken.

Ondanks dat ze uit hun historische context zijn geplaatst maar mede doordat de afzonderlijke symbolen geaccentueerd worden met uitgesproken kleuren wordt in feite het totale "artefact" onderstreept. Ook mede doordat ze niet meer lineair opgesteld staan, maar op speciaal uitgekozen locaties langs de oude IJssel worden geplaatst, lijkt de oorspronkelijke functionaliteit secundair te worden en wordt het kunstobject benadrukt. Het hybride design/beeldhouwkunst karakter van de objecten is daarmee sterker dan ooit. Maar ook het gegeven dat deze gietijzeren kunstwerken juist geplaatst worden in het gebied waar ooit, zo'n 250 jaar geleden, uit het oer, het ijzer werd gesmolten bij de DRU, van waaruit hoogst waarschijnlijk in Deventer bij Nering-Bögel het straatmeubilair c.q. lantaarnpalen van Amsterdam werden gegoten, is natuurlijk de recycling ten top.

In deze tijd, 2015, zo'n 25 jaar na het begin van het computer tijdperk en ook 25 jaar na het ontstaan van deze objecten, zien we dat veel grenzen tussen afzonderlijke (vak)gebieden vervaagd zijn. Het postmodernisme, door velen verafschuwt, is als een olievlek op het water uitgelopen. Maar het modernisme gaat ook gewoon door, terwijl het academisme en de daarmee gepaard gaande ambachtelijkheid terecht geherwaardeerd worden. De beeldende kunst is aan het eind van de 20e eeuw verzand in een oeverloos "conceptueel" gebrabbel waar zich alleen nog een kleine intellectuele elite mee bezig houdt.

De betekenis van een echt materiaal "an sich" zoals gietijzer is daardoor vele malen groter geworden en zal ook in de toekomst standhouden t.o.v. bijv. de virtuele werelden van de computer. Bij de noodzakelijke revisie van onze economie zal ook het ambacht weer een grotere rol gaan spelen waarbij de waardering van deze pure materialen vanzelfsprekend is.

Alexander Schabracq, 2015-02-10

VISIE OP STAAL

GEMEENTE OUDE IJSSELSTREEK

